

Slniečko 1

ROČNÍK 49

SEPTEMBER 1994

5 Sk

Založené v Matici slovenskej r. 1927

Obnovené v Mladých letáčikoch r. 1969

VELKÁ LITERÁRNA SŮTAŽ

MILÍ SLNIEČKÁRI,

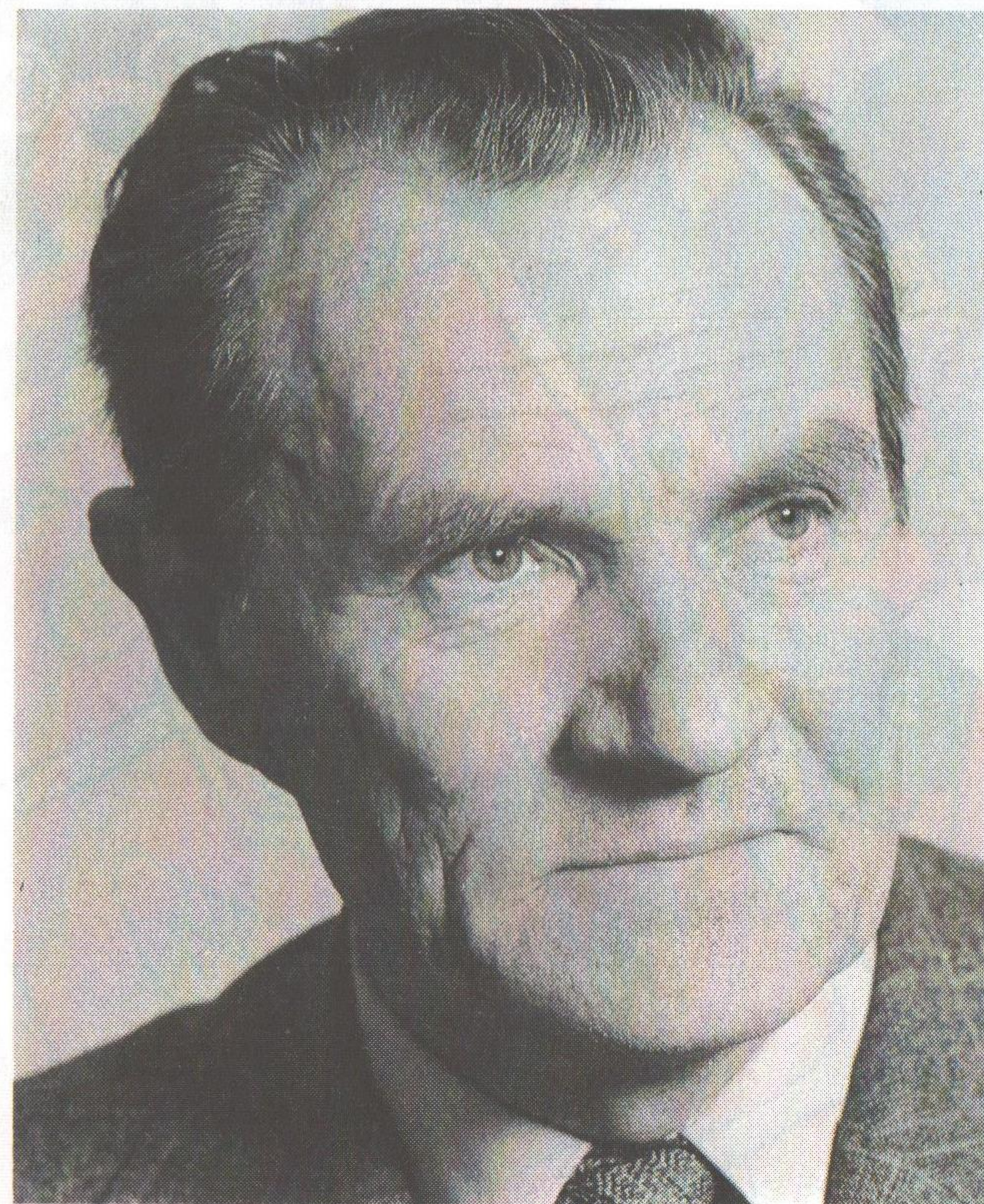
dnes už isto sedíte v školských laviciach, ale vlasy vám ešte stále voňajú prázdninami. Každý z vás ich prežil v inom kúte našej vlasti a preskúmal ho vlastným srdiečkom.

Spisovateľ v našej dnešnej literárnej záhade si takto vložil do duše celé Slovensko. Cez jeho nárečia, rozprávky a povesti, s ktorými sa stretol počas svojho putovania.

Nuž a ja sa teším na vaše správne odpovede. Už vás vidím, ako bežíte do knižnice a spolu s vašimi pani učiteľkami a vychovávateľkami sa púšťate do nových čitateľských dobrodružstiev.

Tak ako v minulom ročníku našej súťaže aj teraz zo správnych odpovedí každý mesiac vyžrebujeme desať šťastných výhercov, ktorí od nás dostanú pekné knihy. VŠETKY správne odpovede budú na konci školského roka zaradené do veľkého žrebovania o športový terénny bicykel.

Do nového ročníka Veľkej literárnej súťaže vám držíme palce a želáme všetkým vytrvalým pátračom veľa úspechov.

Pán spisovateľ na našej fotografii uzrel svetlo sveta uprostred krásnej oravskej prírody. Dopočuli sa o tom tri víly na salaši a podho do Krivej – zavinšovať dieťaťku všetko dobré. Zobrali si so sebou tri pišťalôčky a už aj vyhrávali pod oknom chalúčky, odkiaľ sa ozýval detský plač. Nevedno, aké pesničky sa tam vtedy ozývali, ale plač utíchol. A vtedy víly podišli ku kolíske, aby chlapčekovi odovzdali svoje dary. Prvá z nich mu položila na perinku snehobielu košeľu; to aby jeho dušička ostala vždy čistá a ľahučká ako plátenko. Druhá mu sľubovala zlaté dukáty v Choči a tretia poklad nad všetky poklady.

Chlapec vyrástol a prebrúsil všetky oravské chodníčky. Zlaté dukáty nenašiel, ale pravdu povediac ani ich veľmi nehľadal. Čo však predsa len ponachádzal, stálo za všetky zlatky z chočského pokladu. Po večeroch premýšľal o svojich malých zázrakoch: o kaštieli v širom poli, o orlovi na bielej skale, o Jánošíkovej studničke alebo o zakliatých ovečkách pod Rozsutcom.

Keď chlapec vyrástol na chlapa, stal sa z ne-

© SLNIEČKÁRSKY BICYKEL

ho spisovateľ a jazykovedec. Hovorí sa, že mu pri práci pomáhajú trojaké husličky. Zahrá na prvých – je mu veselo, zahrá na druhých – je mu trochu clivo, zahrá na tretích – napíše peknú rozprávku. A viete, kto mu ešte pomáha? Nikto iný ako jeho 17 veselých vnúčat. Naš pán spisovateľ je dnes už zaslúžilý starý otec a práve teraz, v septembri, oslávi svoje sedemdesiate narodeniny. Chceli by ste mu zablahoželať?

Nech sa páči! Zoberte si do rúk korešpondenčný lístok alebo pohľadnicu, napíšte na ňu meno nášho oslávenca a pošlite svoju správnu odpoveď na adresu redakcie Slniečka, Nám. SNP 12, 815 19 Bratislava, najneskôr do 25. septembra.

Na vaše správne odpovede sa už teraz teší
LUBICA KEPŠTOVÁ

AKO vznikol Choč

Kdesi za Malatinou, tam, ako sa stretajú chotáre Oravskej a Liptovskej stolice, stál za veľmi dávnych čias mocný hrad. Ale to bolo naozaj veľmi dávno, lebo o tom hrade ani tí najstarší ľudia, čo prišli na Oravu bývať, nevedeli povedať skoro nič.

Hrad bol z dreva, nuž preto vraj z neho nič neostalo ani v zemi, ani nad zemou. Bol to kedysi veľký a mocný hrad a nikto ho nemohol premôcť. Nepriatelia ho radšej obchádzali, lebo sa už boli dopočuli, že kadejaký dobyvateľ zle tu obišiel. No ľudia sa mu vyhýbali najskôr preto, lebo na zámku vládla grófká taká zlostná a ukrutná, ani čo by sa jej bol v tele i v duši usalašil ten najzlostnejší diabol.

VEĽKÁ LITERÁRNA SÚŤAŽ

„Veď to najskôr ona sama svojho muža na druhý svet odpratala,“ povrávali si ľudia.

„A kolkých ešte vo väzeniach a mučiarňach pre nič za nič zmárnila!“ vzdychali iní.

„Ej, príde trest na tú zlostnicu, príde!“ šepkal si kdekto, keď videl i začul, čo táto diablica vystrája na zámku i po okolí.

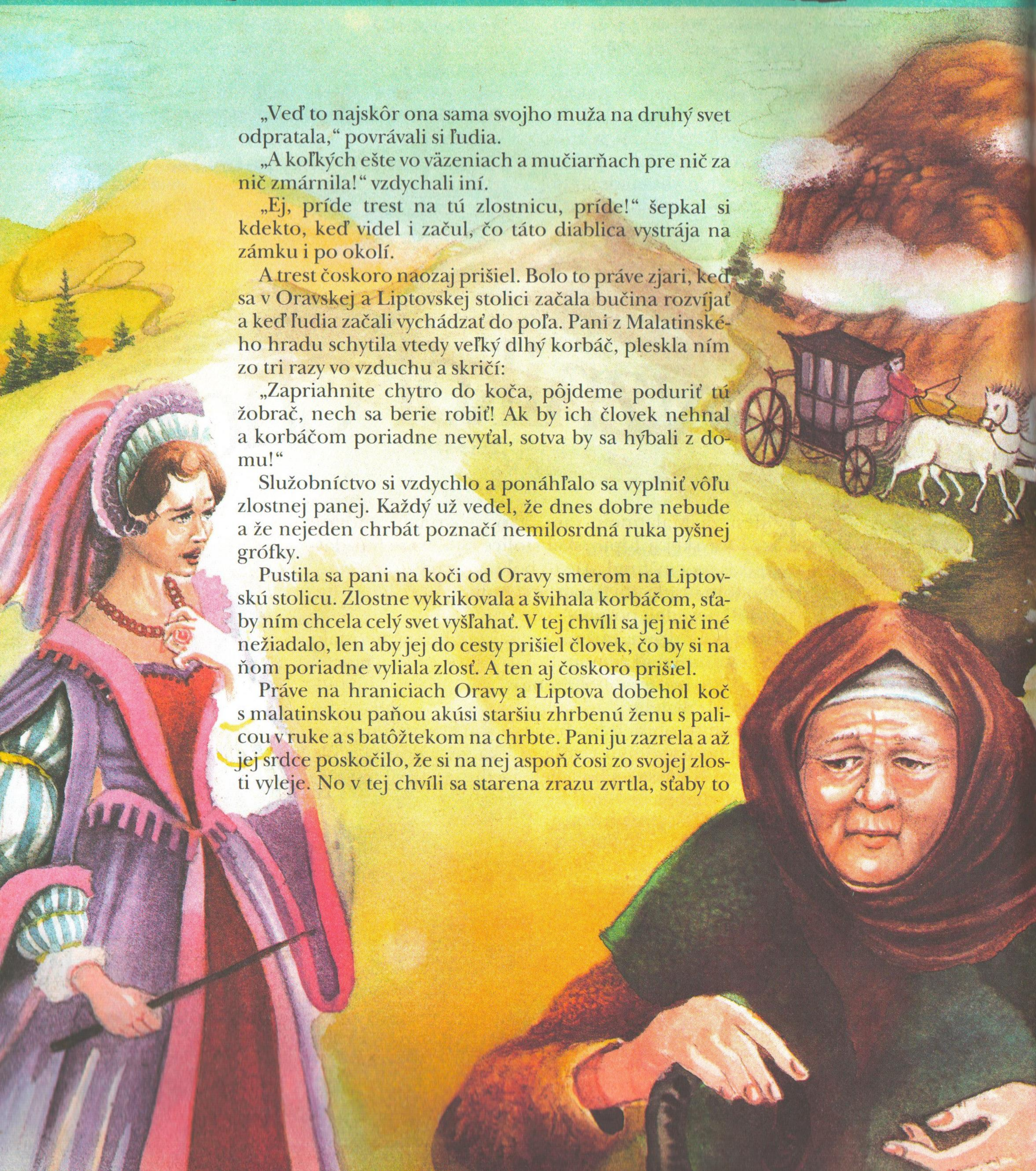
A trest čoskoro naozaj prišiel. Bolo to práve zjari, keď sa v Oravskej a Liptovskej stolici začala bučina rozvíjať a keď ľudia začali vychádzať do poľa. Pani z Malatinského hradu schytila vtedy veľký dlhý korbáč, pleskla ním zo tri razy vo vzduchu a skričí:

„Zapriahnite chytro do koča, pôjdeme poduriť tú žobrač, nech sa berie robiť! Ak by ich človek nehnať a korbáčom poriadne nevyťal, sotva by sa hýbali z domu!“

Služobníctvo si vzdychlo a ponáhľalo sa vyplniť vôľu zlostnej panej. Každý už vedel, že dnes dobre nebude a že ne jeden chrbát poznačí nemilosrdná ruka pyšnej grófkky.

Pustila sa pani na koči od Oravy smerom na Liptovskú stolicu. Zlostne vykrikovala a švihala korbáčom, sťa by ním chcela celý svet vyšľahať. V tej chvíli sa jej nič iné nežiadalo, len aby jej do cesty prišiel človek, čo by si na ňom poriadne vyliala zlosť. A ten aj čoskoro prišiel.

Práve na hraniciach Oravy a Liptova dobehol koč s malatinskou paňou akúsi staršiu zhrbenú ženu s palicou v ruke a s batôžtkom na chrbte. Pani ju zazrela a až jej srdce poskočilo, že si na nej aspoň čosi zo svojej zlosti vyleje. No v tej chvíli sa starena zrazu zvrtila, stáby to

bola dajaká mladica, a láskavým pohľadom pristavila kone. Tie, pravdaže, hneď zastali. Keď to grófka z Malatinského hradu videla, vzkypela v nej hrozná zlosť. Stisla v ruke dlhý korbáč a zahnela sa na starenu.

„Ustúp z cesty, lebo zle obídeš!“

Ale tá pokojným, tichým hlasom vraví:

„Ej, nie tak, mocná pani, nie! Hnev nič dobré neprináša... Urobili by ste dobrý skutok, keby ste ma radšej do koča vzali, ako sa na mňa takto hnevali. Nohy ma začali pobolievať a akosi sa mi už ťažšie ide, keď mi rokov pribudlo.“

Grófkku iba po tejto reči pochytala naozajstná zlosť. Veď dosiaľ sa nikto neopovážal čo len na ňu pozrieť a nie ešte vedľa nej sedieť – a k tomu v jej vlastnom koči.

Nuž znova stisla v ruke korbáč a skričala:

„Oj, odveziem ťa ja, žobrač žobračka, odveziem!... Tak sa dnes povezieš, že budeš na to pamätať!“ Vtom švihla znova

O SLNIEČKÁRSKY BICYKEL

Ilustroval
VLADIMÍR KARDELIS

korbáčom a rozkázala sluhom:

„Berte tú daromnicu, čo sa jej nechce chodiť peši po cestách, a priviažte ju o voz, nech sa odvezie! Ale tak, aby sa jej chrbát i hlava vliekli po zemi a nohy oddychovali.“ Sluhovia chceli vyplniť rozkaz hroznej panej, ale akoby sa neboli vládali pohnúť z miesta. Všetci zrazu zacítili, že im nohy oťaželi, a rukami tiež nie a nie pohnúť. Grófka ešte raz švihla korbáčom a skričala:

„Tak čo, naničhodníci, bude to alebo nie?“

Ale to už boli jej ostatné slová. Starena zrazu sprísnela až strach, zdvihla k nebu palicu, ktorou sa podopierala, a vyriekla tieto slová:

„Dost' bolo zlostných slov z tvojich úst, koniec je tvojim zlým skutkom! Nech sa prepadne tvoj hrad. A koč, v ktorom som nesmela mať miesto, nech skamenie, aby navždy pripomínal, že každej zlosti a pýche býva koniec.“

Keď grófka počula, že sa jej hrad aj s bohatstvom má prepadnúť, zlostne zahrešila a chcela sa vrhnúť na starenu. Ale ani ona sa už nevládala pohnúť. Nohy aj ruky mala ani z kameňa a zo zlostne skrivených úst nevyšlo ani hláska. Starena sa na ňu ešte ostatný raz prísne pozrela a riekla:

„A ty, zlostnica, premeň sa na hmľu, čo sa bude plaziť po temene vrchu, ktorý vyrastie z tvojho koča! Odteraz ty budeš ľuďom slúžiť a predpovedať im, aký bude čas. Veštiť však budeš iba nepohodu tak ako za svojho

života. A plaziť sa budeš dotiaľ, kým si neodtrpíš všetko, čo si ľuďom narobila.“

Darmo chcela grófka z Malatinského hradu zvolať o zmilovanie. Zrazu pocítila, že ruky, nohy aj celé telo sa jej premieňa na akúsi veľkú chmáru, ktorá sa začína dvíhať a dvíhať, ako keby ju tlačila čiasi neviditeľná sila.

A koč aj s koňmi, v ktorom sa viezla malatinská pani, tiež sa pomaly premieňal na obrovský kameň, ktorý rástol a rástol, kým nevyrástol nad všetky okolité vrchy. Ľudia zblízka i zďaleka nazvali vrch Koč, lebo vraj má naozaj podobu koča, ktorý kedysi skamenel a vyrástol na ozrutánske vršisko. Iba neskôr ho akýsi cudzinec začal volať aj Choč. Ale ľudia z dedín ho najradšej nazývali len Koč.

A malatinskú grófkku premenenú na hmľu často vídať aj teraz, ako sa plazí až hore na jeho temeno. Keď zaľahne na jeho vrchu, vtedy ľudia vravia, že nisto bude planý čas. Najplanšie dni v lete však bývajú vtedy, keď grófka slzami porosí chrbát Choča a keď sa v podobe tmavobelasej chmáry usadí na zvlhnutom temene. Vtedy plúšťiam a nepohodám na Orave, v Liptove i na širom okolí nebýva konca-kraja.

Skamenený koč pyšnej panej stojí dosiaľ a vyčnieva vysoko nad ostatnými vrchmi, že ho vidno z viacerých stolíc. To preto, aby vraj svojím výzorom na dlhé veky ľuďom pripomínal, že každej zlosti a pýche býva raz koniec.

MILAN RÚFUS

NOVÉ MODLITBIČKY

ilustrovala DAGMAR HLOŽEKOVÁ

ROZHOVOR V PARKU SO STRÁŽNYM ANJELOM

„Anjeličku, môj strážničku,
sadnime si na lavičku.

Už ťa asi krídla bolia.
Lietaš so mnou dookola,
strážiš si ma, chrániš si ma.“

„Deti strážiť, to je drina.
Božie kľbká nepokoja,
neposedia, nepostoja,
robia, ako radosť káže,
premôžu ňou všetky stráže.“

„Anjeličku múdry, biely,
už ti krídla oťaželi.

Sadnime si na lavičku,
zlož si ruky pod hlavičku,
pospi si!“

„A na tú chvíľu,
kým mi sniček vráti silu,
kto to vezme?“

„Pánboh z neba.
Bude strážiť mňa i teba.“

POĎAKOVANIE ZA ZVIERATKÁ

*Aj ony patria modlitbičke.
Veď si ich stvoril pred nami.
Skôr ako my Ti boli blízke
a nazval si ich menami.*

*Sú Tvojím darom.
Nuž i za ne
zaďakujeme nebesám.
Kto žije s nimi, ten je, Pane,
na tejto zemi menej sám.*

*A my to vieme, nepovieme.
Len im a iba pošušky.
Ako bratom im rozumieme,
keď hladkáme ich kožušky.*

Zbierocka vrúcnych básní MILANA RÚFUSA Modlitbičky
vyšla v krátkom čase už štyri razy a zakaždým sa vypredala.
Básne, ktoré si si prečítal, sú úplne nové a spolu s doteraj-
šími vyjdú pod názvom NOVÉ MODLITBIČKY. Vydavateľ-
stvo Mladé letá ich vydá pred Vianocami, takže ich nádherná
znásobí žiaru vianočného stromčeka možno aj vo vašej
rodine.

NEDEĽNÁ MODLITBA ZA OTCOVE RUKY

Otcove ruky na večernom stole.
Také sú veľké ako taniere.
O chvíľu pôjde preč –
kúpiť chlieb za mozole.
Iba čo doje zvyšky večere.

Keď mi tie ruky na sobotu vráti,
budeme znova sedieť za stolom.
A moja dlaň sa v jeho dlani stratí,
akoby jej tam ani nebolo.

A ja viem veru, čo sa možno stane,
že vyhrkne mi slza na líčko.
Moja dlaň bude v hniezde jeho dlane
ako ružové vtáčie vajíčko.

Možno aj usnem s hlávkou na tej ruke.
A bude sa mi, Bože, sladko spať.
Akoby som spal na nebeskej lúke.
A ničoho sa nebudem už báť.

MODLITBA ZA PRVÉ LASTOVIČKY

*Už prišli z ďaleka,
už zasa budú s nami.
Belasú oblohu
strihajú nožničkami.
A bude na šaty
každučkej lesnej víle.*

*Veršík je načatý,
štebotky Bohu milé.
Švitorky vernosti
a túžby za kolískou,
cez zimu ďaleko
a na jar ako blízko!*

*Ty, ktorý odmieňaš
i súdiš naše činy,
udeľ im na hniezda
tej milovanej hlíny.
V ústkach ju ponosú
pod materinskú strechu,*

*kľukato – náhlivo,
v starostiplnom spechu.*

*A bude veselo
na jarnom vtáčom sneme.
V srdiečku Boží spev
a v ústach vôňa zeme –
trilkujú hrdielkom,
až o slzu si žobre.*

*Že to, čo stvoril Boh,
všecičko bolo dobré.*

VLADIMÍR FERKO

VEĽKÉ JUBILEUM

ALEBO

„voľ nebyť, ako byť otrokom“

Koncom augusta sme si pripomenuli veľké jubileum – 50. výročie Slovenského národného povstania. Pol storočia uplynulo od čias, keď naši otcovia a vaši dedovia so zbraňou v ruke povstali proti sedemhlavému drakovi – fašizmu.

Čo je fašizmus? Kde sa vzal? Ako vznikol?

Pokúsím sa, milí priatelia, dať vám na tieto otázky odpoveď.

Fašizmus je násilie. Na ľuďoch, na národoch, na mieri a slobode. Je to učenie-ideológia, ktorá namiesto lásky k blížnemu hlása násilie a nadvládu jedných nad druhými. Hlavnými „tvorcami“ fašizmu boli dvaja diktátori – v Taliansku Benito Mussolini (1883–1945) a v Nemecku vodca (Führer) Adolf Hitler

(1889–1945). Neskôr sa k nim pridala japonský cisár Hirohito so svojimi generálmi. Tak vznikol fašistický blok nazývaný os Berlín–Rím–Tokio.

Tieto tri fašistické mocnosti rozpútali druhú svetovú vojnu a donútili mnohé menšie a slabšie štáty, aby bojovali na strane fašizmu. Takýto údel postihol aj mladú Slovenskú republiku po násilnom rozbití Česko–Slovenska roku 1939. Mnoho slovenských chlapcov muselo vtedy opustiť svoje rodiny, rodný kraj a odísť bojovať proti sovietskej armáde. Vtedy vznikla táto smutná pesnička:

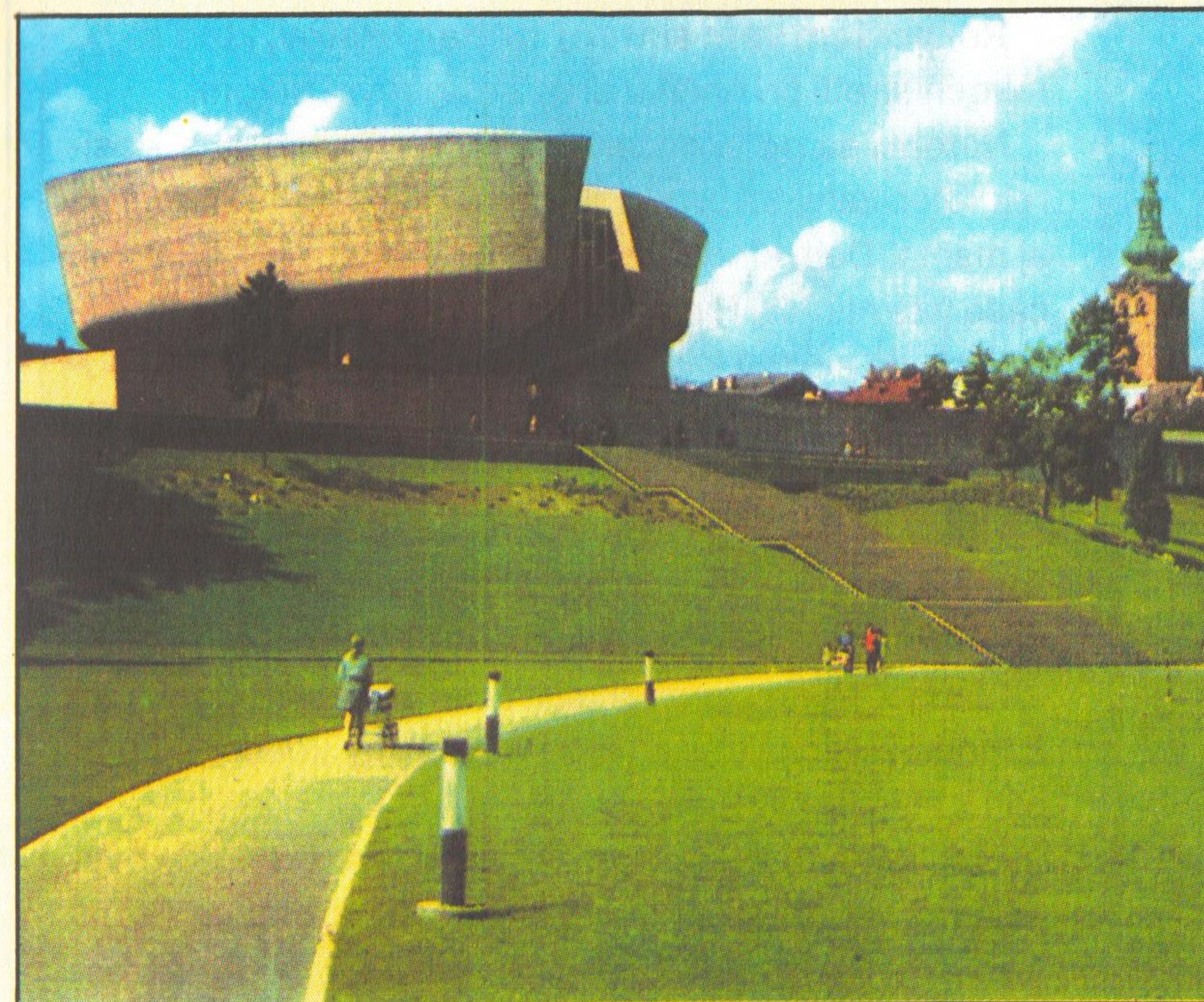
*Slovenské mamičky, pekných synov
máte,
vychovali ste ich, ženiť nebudete.
Vychovali ste ich ako to vtáčatko,
za nimi zaplače nejedno dievčatko.*

Stará mama si iste túto pieseň ešte pamätá, keď ju poprosíte, rada vám ju zaspieva celú.

Slovenských junákov v nákladných vagónoch odvážali na východný front, kde mali bojovať proti svojim slovenským bratom.

Pravdaže, nebolo im to po vôli, a len čo sa im naskytla možnosť, prebehli na druhú stranu a potom sa dobrovoľne hlásili do boja na strane pravdy.

Slovanov a mnohé iné národy fašisti považovali za menejcenné. Po víťaznej vojne z nich chceli urobiť takzvané pomoc-

Múzeum SNP, Banská Bystrica

né národy, ktoré by slúžili germánskej rase. Plánovali pre ne večné otroctvo.

Slováci sa všade na svete hlásili do boja proti sedemhlavému fašistickému drakovi. Mnohí americkí krajanovia bojovali ako letci na všetkých frontoch sveta; bratislavský pilot Oto Smik a iní sa preslávili v bojoch o Anglicko. Na Filipínach v boji proti Japoncom padol Jožko Biely, misionár z Dolnej Krupej pri Trnave, a niekoľko ďalších Slovákov, príslušníkov americkej armády. Naši dobrovoľníci bojovali aj v Afrike proti vojskám nemeckého generála Rommela, ktorého nazývali Liška púšte.

V Anglicku vo výsadbárskom kurze sa cvičil Jozef Gabčík z Poluvsia pri Žiline, jeden z účastníkov atentátu na fašistického mocipána Heydricha v Čechách. A, pravdaže, najviac odporcov fašizmu bolo na Slovensku. Mnoho ľudí nezneslo, že Nemci začali obsadzovať našu vlasť a správali sa ako spupní vládcovia. Ľudia sa chystali na ozbrojené vystúpenie proti nemeckej brannej moci.

Slovenské národné povstanie sa začalo 29. augusta 1944, keď Slobodný slovenský vysielateľ z Banskej Bystrice vyslal tajné heslo **ZAČNITE S VYSTAHOVANÍM!** To bol ten slávny signál na druhý najväčší protifašistický odboj v Európe.

Na vlnách éteru sa niesli hrdinské verše Sama Chalupku:

*Hoj, mor ho, detvo môjho rodu,
kto kradmou rukou siahne na tvoju
slobodu.*

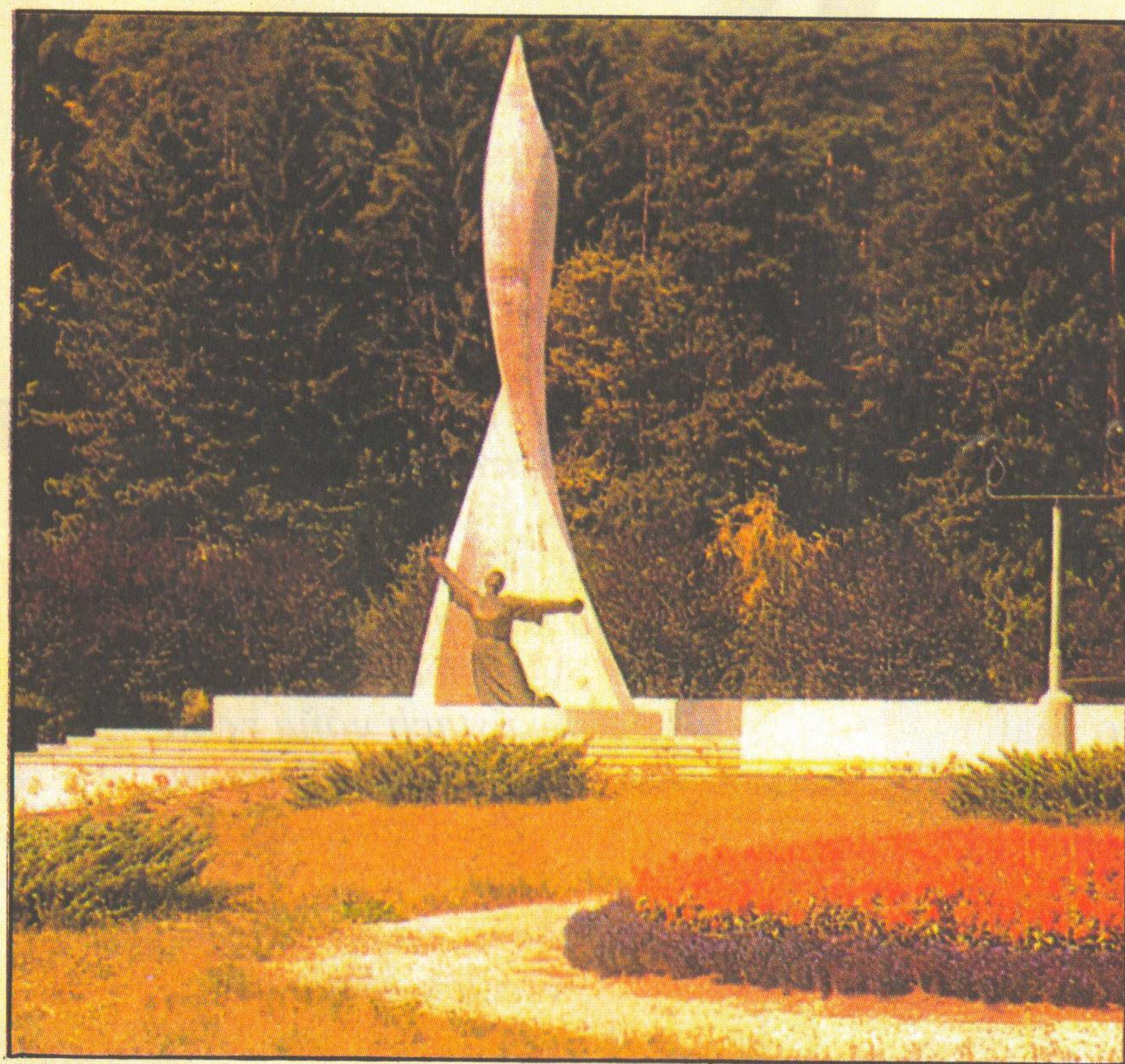
*A čo aj tam dušu dáš v tom boji di-
vokom,
mor ty len, a voľ nebyť, ako byť o-
trokom...*

Na druhý deň všetky noviny a rádiá oznamovali, že v srdci Európy vypuklo ozbrojené povstanie. A po celé dva mesiace ťažkých bojov proti fašistickej presile informovali o udalostiach na Slovensku. Napríklad o hrdinstve našich a francúzskych bojovníkov pod legendárnym Strečnom, o úspešných povstaleckých protiútokoch v Telgárte.

Slovenské národné povstanie vytvorilo nielen súvislý front v nemeckom zázemí, ale aj ostrov slobody, ktorého srdcom bola Banská Bystrica. Veliteľ nemeckých vojsk na Slovensku generál Berger v telegrafickom hlásení do Berlína oznamoval: Povstanie zlikvidujeme za štyri dni!

Po mesiaci, keď plán bleskovej protipovstaleckej akcie stroskotal na odpore slovenských povstalcov, generála Bergera odvolali a namiesto neho dosadili generálporučík SS Hermanna Höffleho.

Generálny útok proti povstaleckému územiu sa začal 18. októbra 1944 bombardovaním Banskej Bystrice, Liptovskej Osady a Brezna. Povstalci boli v nevýhode, nemali dost

Nemecká, pamätník umučeným

SLOVENSKO, moja vlast'

ťažkých zbraní. Čo mohli robiť malé tanky proti najmodernejším ozrutám – tigrom? Čo malé kanóny proti mnohonásobne väčším Ferdinandom? A zastarané dvojplošníky proti štukám a messerschmidtom?

Po ťažkých obranných bojoch veliaci generál Rudolf Viest vydal v noci z 27. na 28. októbra 1944 rozkaz, v ktorom nariadil prechod armády na partizánsky spôsob boja.

Hitlerovci sa Slovensku kruto pomstili. Vyše tridsaťtisíc povstalcov odviekli do koncentračných táborov, vypálili 60 obcí a osád a ďalších 142 vypálili čiastočne. Na rôznych miestach zanechali 176 masových hrobov a v nich vyše štyritisíc obetí. Medzi nimi 720 žien a 211 detí...

Bola to skutočnosť či iba hrozný sen?

Bola to skutočnosť jak najhroznejší sen!

– hovorí v jednej svojej básni Ján Kostra.

Na pamäť mŕtvym i na výstrahu živým sme po vojne začali po celom Slovensku stavať pamätníky Slovenského národného povstania. Pomníky jeho hrdinom i jeho obetiam.

Jeden z nich stojí pri vchode do utešenej Gaderskej a Blatnickej doliny v Turci. Na ňom sú slová národnej umelkyne Maše Haľamovej:

*Z dvoch dolín, vrchmi chránený,
tu život proti smrti šiel.*

R I M A N I

Rozpoviem vám smutný príbeh bratov, ktorí sa po rokoch stretli pri ohníku pred posledným bojom.

Narodili sa po skončení prvej svetovej vojny a – osireli. Otec zahynul pri práci v lese, zakrátko sa pominula aj mama. Deti, ktoré stratili rodičov, sústreďovali v tom čase v sirotinci v Rimavskej Soboty. Keď podrástli, dávali ich do služby k bohatým gazdom, mäsiarom a obchodníkom. Pretože ich dostali z Rimavskej Soboty, prischol im názov Rimani.

Obaja bratia sa v domove príkladne správali a dobre sa učili. Veľmi túžili, aby si ich zobral jeden gazda, ale prosili márne, nikto ich nechcel obidvoch. Mali desať – jedenásť rokov, keď ich rozlúčili. Jeden sa dostal na Záhorie k sedliakovi za paholka, druhý kdesi na Zemplín k mäsiarovi.

Prešli roky. Chlapci skončili školu, dospeli. Keď vypukla druhá svetová vojna, Zemplínčan bol vojakom. Ani sa nenazdal a už ho šikovali v tzv. rýchlej divízii bojovať proti sovietskej armáde. Tam aj s priateľmi prebehol k Rusom, a keď doma vypuklo Slovenské národné povstanie, prihlásil sa ako dobrovoľník.

Brat zo Záhoria odišiel do povstania v čase tvrdých bojov o Strečniansku úžinu. Cesty-necesty obidvoch bratov sa stretli pri ohníku v Pohronskom Bukovci v Nízkych Tatrách. V tiesnivej nálade. V nemeckom obkľúčení. Povstalci unavene hľadeli do ohníka a ktorýsi začal rozprávať o svojom živote. Po ňom druhý, tretí, lebo navzájom sa zväčša nepoznali.

„Ja som bol Rimanom. Vychovali ma v sirotinci. Brata odo mňa odlúčili, keď som mal desať rokov. Ani neviem, či žije...“ zaznelo do nočného ticha.

A vtedy od ohňa vyskočil druhý, objal si brata, ktorého roky nevidel, nemal o ňom nijakú správu.

Tam, pri povstaleckom ohníku, si prisahali, že sa už nikdy viac nerozlúčia.

Na druhý deň Nemci zaútočili, strhol sa boj. Pre oboch bratov to bol boj posledný.

Padli dvaja sokolíci. A ich príbeh poznáme len preto, že jeden z povstalcov, ktorý to dojímavé stretnutie videl a počul, bitku v Pohronskom Bukovci prežil.

SLOVENSKO, moja vlast'

▲ Generál JÁN GOLIAN

Osud POVSTALECKÝCH GENERÁLOV

Boli dvaja. Generál Ján Golian (1906–1945) pochádzal z Palárikova. Bol prvým veliteľom 1. československej armády na Slovensku počas Slovenského národného povstania.

Armádny generál Rudolf Viest (1890–1945) z Revúcej (člen Slovenskej národnej rady), bol veliteľom armády od siedmeho októbra 1944. (Pripomeňme, že súd v Bratislave ho v roku 1942 odsúdil na trest smrti – v neprítomnosti.)

Po ústupe povstania do hôr fašisti

▲ Generál RUDOLF VIEST

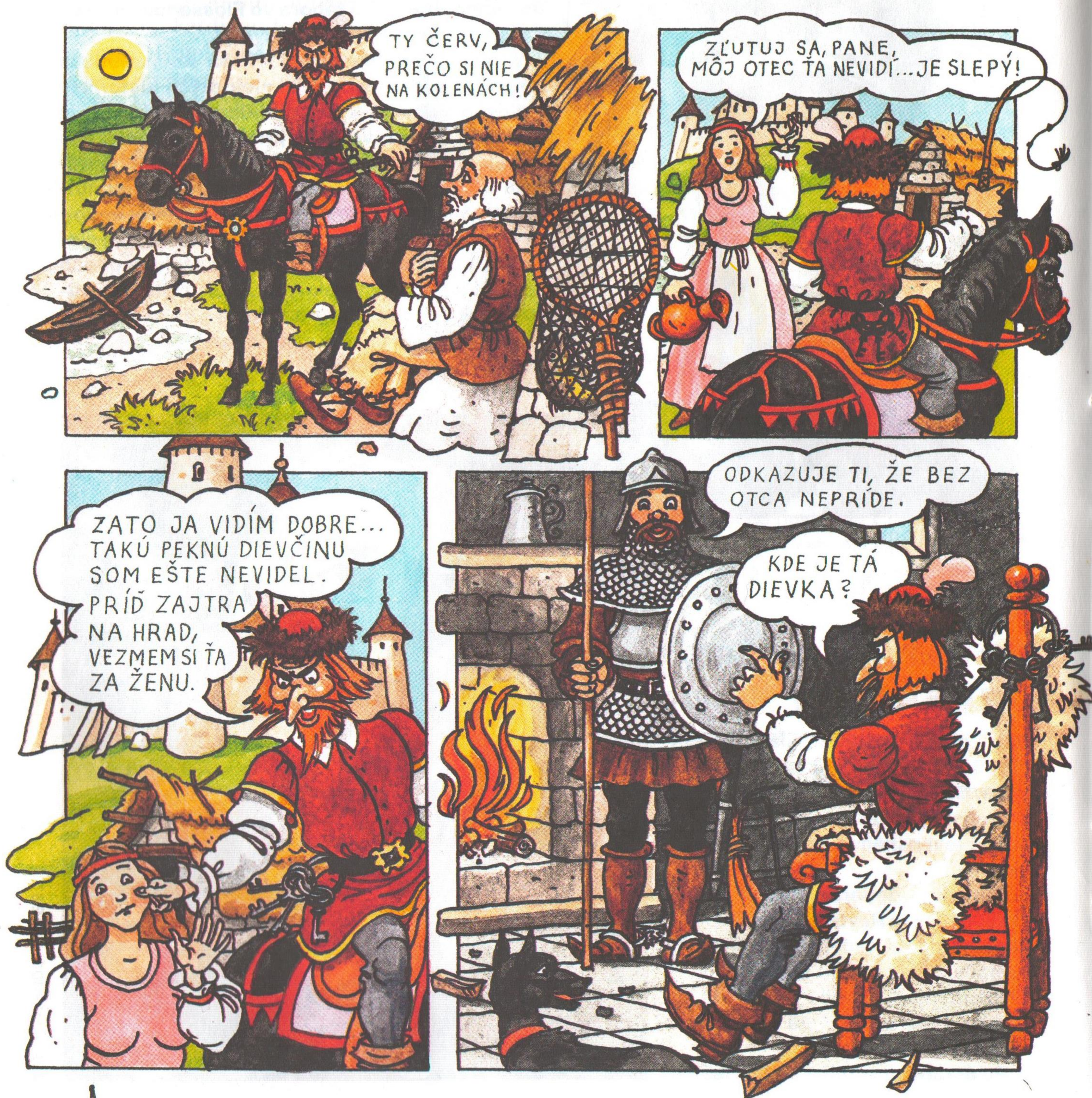
3. novembra 1944 obidvoch generálov zajali v Pohronskom Bukovci v Nízkych Tatrách. Vypočúvali ich v Bratislave a v Berlíne. Neskôr ich odviekli do koncentračného tábora vo Flossenburgu, kde za neznámych okolností zahynuli.

V uplynulých desaťročiach sa komunistická strana za výdatnej pomoci niektorých historikov usilovala prisvojiť si rozhodujúcu úlohu (a teda aj zásluhu) v prípravách i v priebehu Slovenského národného povstania. Zásluhy občianskeho odboja a osobitne armády, ale i niektorých jednotlivcov zámerne znižovala. Tým sa vytváral neúplný a nepravdivý obraz o hrdinskom vystúpení slovenského ľudu. Znevažovali sa aj zásluhy oboch povstaleckých generálov, ba vo Zvolene dali odstrániť ich sochy. Je veľa dôkazov, že sa v boji aj v zajatí správali čestne a statočne. Uchovajme si v pamäti ich mená!

POVEŠŤ

o zvolenskom kastelánovi a krásnej rybárovej dcére

Na zvolenskom hrade kedysi žil ukrutný kastelán. Všetci sa pred ním triasli, sklánjali hlavy a predsa sa našiel človek, ktorý pred ním nepadol na kolena. Bol to starý rybár. Ako pochodil, on i jeho krásna dcéra, rozpráva táto povesť:

Keď sa kastelán zrútil do rieky, pukli hradné múry a vzápätí sa rozpadol celý hrad. Za mesačných jarných nocí však po jeho zrúcaninách chodí krásna rybárova dcéra. Kamkoľvek vraj stúpi, všade vyrastie trs nádherných konvaliniek.

Napísal JÁN DONOVAL

MÁRIA ĎURÍČKOVÁ KOCÚR

Počas svojho dlhého života napísala spisovateľka Mária Ďuríčková veľmi veľa kníh. Sú to knihy múdre i veselé, bez jediného mráčika žiaľu a trpkosti, hoci jedného i druhého jej život nadelil vrchovitou mierou. V krajine, ktorú pani spisovateľka stvorila pre svojich malých čitateľov, však po smútku a bolesti niet ani stopy. Je v nej samá radosť a samé slniečko. Pri vzácnom životnom jubileu pani spisovateľke želáme, aby ľúče tohto slniečka nehladili len tváričky vás detí, ale aby pretepľovali aj každúcky deň jej ďalšieho života.

Pani školníčka mala kocúra. Bol čierny ako tma, volal sa Maximilián a veľmi rád chodil do školy. Vlastne veľmi rád by bol chodil, ibaže učitelia ho zakaždým vyhnali z triedy. Len jedna-jediná učiteľka mu raz dovolila ostať. Maximiliánovi zasvietilo v očiach, chytro sa vyškríabal na skriňu a tam sa usadil. Správal sa ticho a pozorne, že naozaj nebolo dôvodu vyhnať ho.

A tak vám on začal chodiť do triedy každý deň a všetci si už na to zvykli. Zazvoní na vyučovanie, žiaci sedia v laviciach a kocúr na skrini. Len jediný raz sa stalo, že sa oneskoril. Žiaci práve čítali: dudok sa nadudal, akoby mu medu dal... keď vtom štukla kľučka. Dvere sa otvorili a na kľučke doviezli Maximiliána dnu. Maximilián zoskočil na zem, potisol hlavou dvere, aby sa zavreli, a prosebne zamraučal.

„No, dobre, dobre,“ povedala pani učiteľka, „ale nech sa to viac nestane.“

Maximilián sklonil guľatú hlavu a v očiach mu zasvietilo.

Jedno dievčatko, Dorotka, tvrdilo, že sa Maximiliánove oči smiali od radosti.

„Od akej radosti?“ nechápali deti.

„Predsa od radosti, že mu naša pani učiteľka odpustila to oneskorenie.“

Na druhý deň písali žiaci písmeno d. Pani učiteľka chodí pomedzi lavice, tu opraví, tam opraví, tu pochváli, tam pohaní. Najčastejšie sa vracia k Jožkovi.

Maximilián

Ilustroval
PETER CPIN

„Jožko, ty škriabeš ani kocúr,“ vraví mu už druhý raz.

Nik nezbadal, ako sa pri tých slovách Maximilián zahniezdil na svojej skrini; a predsa ktosi – Dorotka.

„Ja myslím, že Maximilián by to bol napísal lepšie,“ povedala.

„Lepšie?“ urazil sa Jožko. „Keď lepšie, tak nech teda napíše!“ a potisol zošit na kraj lavice, nech sa páči!

Všetci pozreli na skriňu, čo na to Maximilián.

Čierny kocúr pokojne vstal, namočil si pazúr do atramentu a napísal do zošita:

*Dudok sa nadudal,
akoby mu medu dal.*

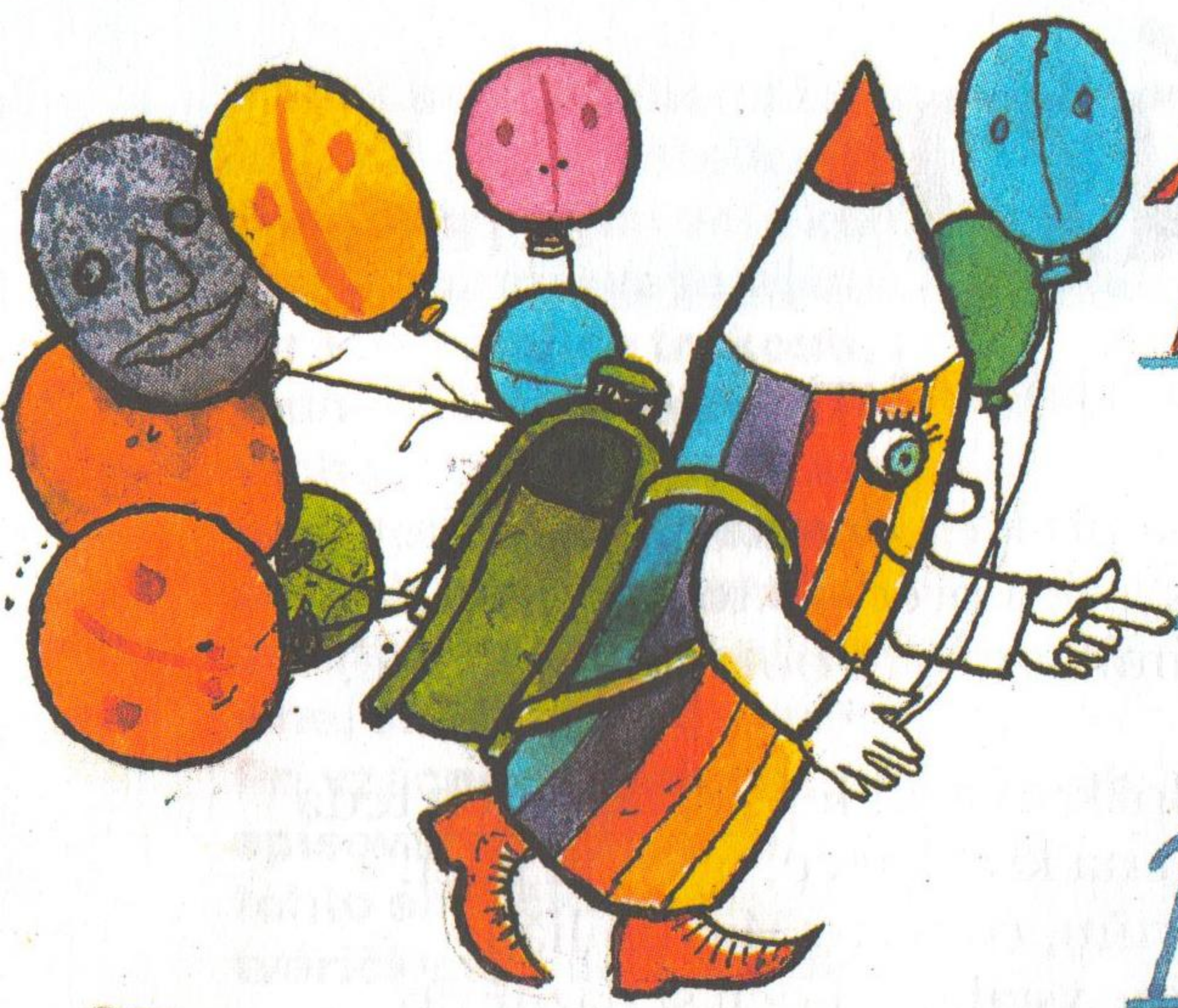
Celkom pekne to napísal, len azda priveľmi tlačil.

Keby sme povedali, že Jožko už odvtedy píše na jednotku, to by sme zveličovali. Ale jedno je teda isté: od toho dňa sa už v tej škole nevravieva: Škriabe ani kocúr. Namiesto toho sa ujalo prirovnanie: Ten je múdry ani kocúr Maximilián. Alebo: Tá je múdra ani kocúr Maximilián. O kom to povedia, každý je na to hrdý.

A čo kocúr Maximilián?

Deň čo deň chodí do školy, ani raz sa už neoneskoril. Možno, že na konci roka dostane aj vysvedčenie.

*Dudok sa nadudal,
akoby mu medu dal*

Malovaná písanka

Malý a sú naj-
 lepší kamaráti. Spolu sa hrajú
 futbal, spolu chodia do . Len keď
 sa začala škola, musel zostať vo
 svojej . Do školy môže len človek,
 nie , povedal a pribuchol
 pred Duncom . Na druhý deň na-
 sadil na hlavu , okolo krku
 mu okružil a obliekol mu svoj
. Pripravil mu ešte a šli.
 Keď vo školy zazreli , chceli
 preklznúť dovnútra. bol krátko-
 kraký, nevidel dobre na . Iba čo
 povedal: „Vy dvaja sa nevíte porada-“

Miško,
Duncos,
obchod,
obchod,
bidi

vit"?!" najachlal: „Dobry deň!“ A
 sa pridala: „Har! Har! Har!“ Prav-
 daže, bolo po Duncovom chodení do ško-
 ly. Aby však nebol smutný, mu na
 napísal **ŠKOLA**. A tak je
 jediný žiak na svete, ktorý v ško-
 le aj spáva.

NAPÍŠAL: JÁN DONOVAL
 NAMALOVALA: DANIELA ONDREIČKOVÁ

Jan školník
DOMAĽUJ!

JOZEF PAVLOVIČ
V orešanském

Bolo to dávno, keď ešte bosonohé práčky prali na potoku bielizeň piestami. Vinco Halenár chodil vtedy po jarmokoch a predával piesty, ktoré vyrobili v Horných Orešanoch. Predával ich aj po dedinách okolo Parnej, Smutnej, Ronavy, Dudváhu, Holešky.

Na všetkých týchto potokoch zaznievala tá istá piestová hudba.

„Dobrý je z teba, Vincko, predavač,“ chválili ho orešianski piestári.

„Tie piesty,“ skromne podotkol Vincent, „tak lahodia ruke i oku, že sa predávajú samé.“

„A odkiaľže ste vy, pán piestár?“ opýtala sa ho raz jedna čiernooká dievčina v Lošonci. Zadržovala sa pritom ako pivónia. Aj Vincko zružovel. Nikdy toho veľa nenahovoril, ale teraz mu jazyk tuším zdrevenel. Ešte šťastie, že mu prišla na um táto pesnička:

**V Orešanoch som zrodzený,
v Lošonci mám potešenie,
nepýtaj sa, odkiaľ sem,
keď ta verne milujem.**

„Vlastne som sa ťa chcela opýtať iné,“ pýrila sa dievčina, „hoci mne, chudobnej sirote, sa mládencovi z bohatej dediny, ktorá má sedem mlynov a tri rybníky, ťažko prihovára.“

„Ja že som bohatý?“ zasmial sa Vincko. „Nemám otca, nemám mať. A piesty nevyrábam, len predávam. Okrem chatrnej chalupy nemám vlastne nič.“

„A možno aj tú predáš,“ povedala dievčina veselo. „Ja som síce sirota, ale bývam u dobrých ľudí. Aj teba radi privítajú.“

„Dievča moje milované, to je všetko pekné, až by mi srdce plakalo, ale ja som ti nezaspieval ešte druhú polovičku pesničky.“

**V Orešanoch som zrodzený,
to je moje potešenie,
tuto žijem, tuto mrem,
Orešany milujem.**

A po zamyslení si vzdychol:

„Ach, Betuška, Betka, hneď by som si ťa na rukách odniesol do svojej chalupy, ale nemám na zlaté prstene.“

„Veď prstienky na sobáš sa dajú aj požičať,“

zašvitorila dievčina. „Vedela by som od koho.“

Lenže Vincko z Orešian chcel mať vlastné prstene, nie také, ktoré by po svadbe museli hneď na druhý deň vrátiť.

„Vieš, anjel môj,“ vraví dievčine, „tie prstene vlastne ani nemusia byť zo zlata. A možno by sme ich ani nemuseli kupovať, stačilo by nám poobzerať sa na pravom mieste. Slovom tam, kde nikomu nechýbajú.“

kostelíčku

Ilustroval
JÁN LENGYEL
Noty zapísala
Lýdia Mikušová

Rubato

V o - re - šan - ském kos - te - líč - ku, v o - re - šan - kém
kos - te - le naš - lo dzív - ča
za ol - tá - rom, naš - lo dzív - ča za ol - tá - rom
dva strí - br - né prs - te - ne.

A na dôkaz svojho tvrdenia spustil plným zvučným hlasom tú najkrajšiu orešiansku pesničku.

V krátkom čase padli v orešianskom kostole z kazateľnice ohlášky:

„Do stavu manželského chce vstúpiť Vincent Halenár, poctivý mládenec z Horných Orešian. Bude si brať za manželku poctivú pannu Alžbetu Vavrovú z Lošonca. Kto by mal proti týmto snúbencom námietky, pre ktoré by nemohli vstúpiť do stavu manželského, nech to čím skôr oznámi na farskom úrade. Ohlasujú sa prvýkrát.“

To isté zaznelo aj nasledujúce dve nedele. Samozrejme námietky neboli zo žiadnej strany. Veď kto by aj bol mohol čo len pol zlého slova povedať proti dvom statočným mladým ľuďom!

To bola svadba, o akej dovtedy svet nechyroval!

Veselilo sa na nej pol Orešian. A nechýbali na nej ani zlaté prstene.

Spisovateľ Jozef Pavlovič, autor desiatok obľúbených detských kníh, sa narodil pred šesťdesiatimi rokmi vo Veľkých Kostofanoch, nie v Orešanoch. Pesničku o orešianskom kostelíčku má však veľmi rád, nuž mu ju, deti, zaspievajte. Bude to váš darček k jeho veľkému životnému jubileu.

BÁJE

STARÝCH SLOVANOV

1/ Sidlo

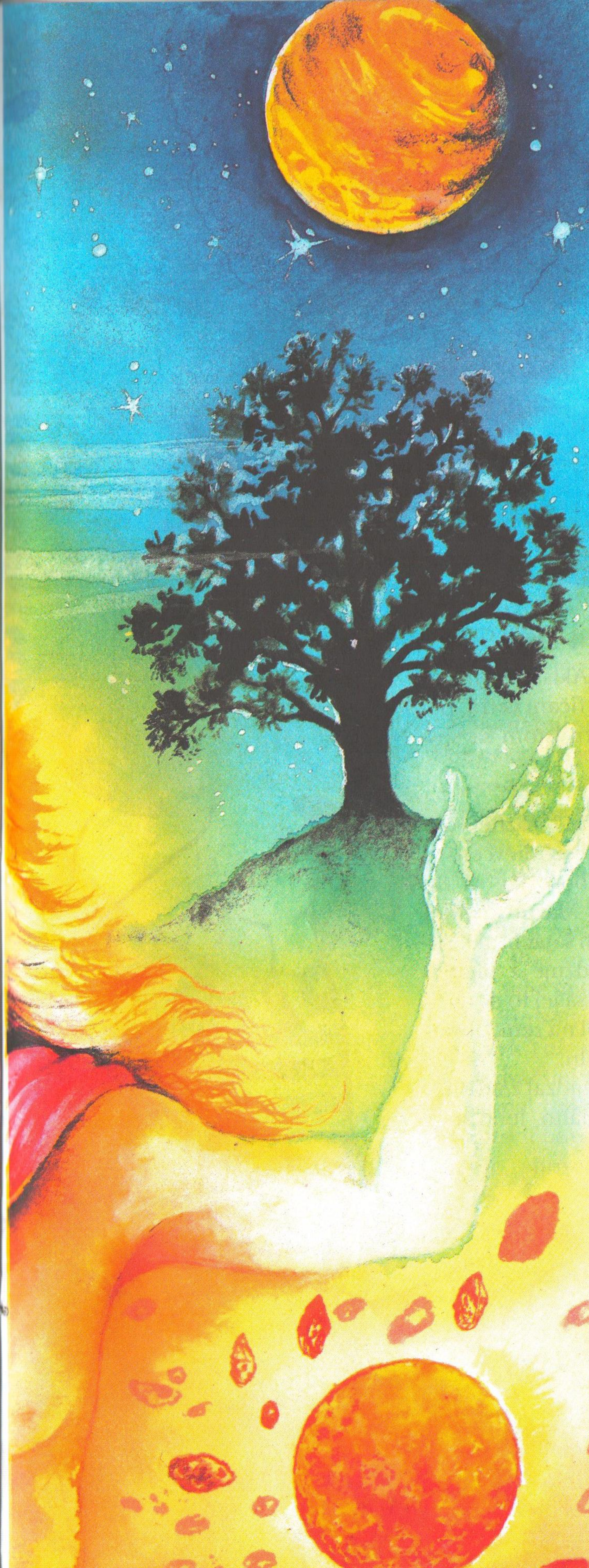
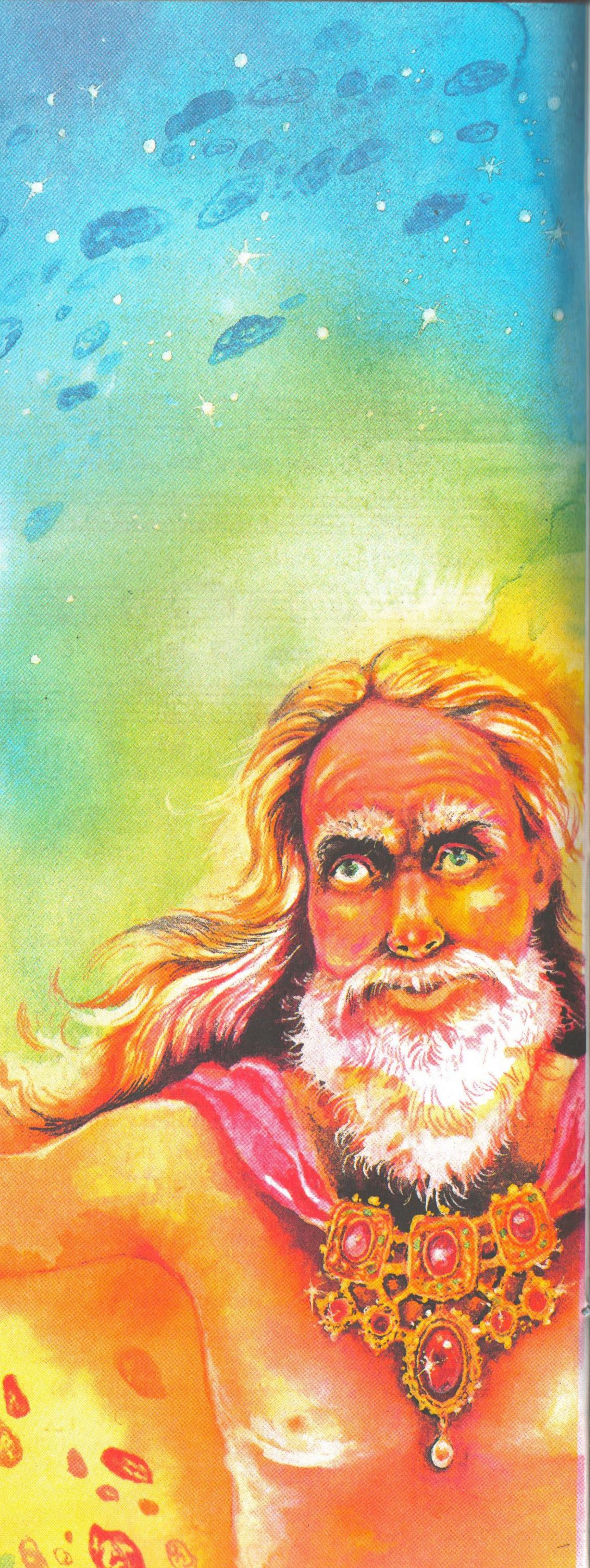
slovanských bohov

Kde sídlia naši bohovia? Predsa na svätom Veľdube. Pravda, okrem praboha Svaroga. Ten sa po ukrutnej námahe, ktorú vynaložil pri stvorení nášho času, utiahol, ako zakaždým, do zlatého vajička – kraslice, do nášho Slnka. Spí tam ako v kolíske a rozvážajú ho v nej deň za dňom po oblohe. Ostatní bohovia sedia v korune obrovského stromiska – zázračného duba.

Veľdub stojí uprostred posvätného dubového hája na hranici svetov – sveta zeme i sveta vody, sveta vzduchu i sveta ohňa. V jeho lístí šantia démoni vetrov. Načúvajú, o čom sa zhovárajú bohovia. Bohov a ich Veľdub hociktorý smrteľník neuzrie, lebo pre smrteľníkov sú čosi ešte prieračnejšie než čistý vzduch. Ak sa niektorý z bohov predsa len dá človeku spoznať, ten človek to porozpráva iným ľuďom. Inak by neboli vznikli ani tieto príbehy.

Svätý Veľdub je naozaj zázračný strom. Jeho korene sú zakosílené v celej ríši najvyššieho boha nášho času Svarožiča. Siahajú na stranu polnočnú, teda na sever, na stranu poludňajšiu – na juh, na stranu rannú – na východ, i na stranu večernú – na západ. Zo všetkých strán privádzajú korene životodarnú miazgu do posvätného Veľduba. Na jeho konároch si hovejú i vládcovia týchto strán. Na najmohutnejšom konári polnočnej strany sedí strašlivý Perún, hrozivo potriasajúci zväzkom bleskov. Na večernú stranu upiera zrak Radhost, zvaný aj Radegast. Tmavú tvár, lemovanú havraními vlasmi, chmúri na strážcov večerných zôr, na blikotajúce ohníčky hviezd a hviezdíčiek. Miláčik Svarožiča, boh Svantovít, sedí z poludňajšej strany a boh Dažbog na rannej strane.

K strašným bohom patrí Veles, boh podsvetia. Jeho družkou je bohyňa plodnosti Živa. Živa vie, ako je smrť spojená s pokračovaním života. Ich traja synovia, Rugievit, Porenut a Porevít, sú bohmi vojny, nerozvážnosti a plodivej sily. Majú Istivého bratranca Jarovíta, boha vojrovej sily a sily

Píše IVAN HUDEC

Ilustruje KLÁRA ŠMÍDOVÁ

jarnej. Ich tetka Pripilaga má tiež zvláštnu moc. Dokázala vyvrhnúť prvých ľudí, obrov.

Svarožičov verný služobník Prove stráži právo a spravodlivosť. Má synov, blížencov. Sú zrastení chrbtovou kosťou. Kam ide jeden, ta musí aj druhý. Spoločné telo im nedá zabudnúť, že všetko môže mať najmenej dve pravdy. Na každú vec majú dva výrazy, na každý jav najmenej dve mienky, často protichodné – a tie svedčia, že práve v rozpore je skrytá každá múdrosť.

Kade kráča Černobog, tade prichádza zlo a nešťastie. Sedí na spodných konároch Veľduba a čaká, aby aj medzi bohmi mohol vyvolať sváry a hriechy. Hrôzu vyvoláva i jeho syn, Triglav, boh s tromi hlavami. Jednou požíera ľudí, druhou zvieratá a treťou ryby.

Slovania majú i bohyňu počasia. Je ňou Podaga, ktorej výdatne pomáha syn Striborg, boh vzduchu a vetrov.

Medzi obľúbené bohyne patrí Chors, bohyňa mesiaca, s priateľkami Vesnou a Ladou, obe sú vládkyňami nad láskou a jarou. Vesna má však sestru dvojičku, Morenu. Spolu vládnu nad slnovratmi. Vesne patrí jarný slnovrat, zamračenej čiernej Morene zimný.

Pod svätým dubom sa schádzajú démoni, nižšie božstvá. Je ich trikrát toľko ako bohov. Slúžia im, vládnu ich pokladmi, ľud si ich musí číť. Jedným z najmocnejších je Kovlad, pán zemských pokladov a jaskýň, vládca víl a permoníkov. Pod Veľdubom sa stretáva s pánom lesa i vodníkom, kráľom vôd a riek, dofúka sa sem i kráľ vetrov. Prichádza i majestátny kráľ času či pomocnice boha Próveho, sudičky Bieda, Štastena, Pomsta, Kmínska kmotra i Smrť.

V korune Veľduba panuje zväčša pohoda. Bohovia hodujú, pijú medovinu či kvas alebo mlieko s medom. Niekedy si pozvú medzi seba i smrteľníka. Žartujú s ním, dovoľia mu, aby sa ich dotkol, ba občas sa stane, že ho urobia nesmrteľným a má miesto pri ich stole.

Takto medzi seba prijali i prvého slávneho vládcu Slovanov – Sama.

(Pokračovanie)

ZLATA SOLIVAJSOVÁ VETRUŠKA ilustrovala OLGA BAJUSOVÁ

Na pahorku nad mestom pobiehal krídeľ chlapcov. Do oduševnených výkrikov zamiešalo sa čiesi zvolanie:

„Albatros visí na strome!“

Albatros bolo méno papierového šarkaňa. Chlapcov to vzrušilo len nakrátko. Rýchlo si vyrátali, že ak jeden zo šarkanov pretekárov vypadne z hry, majú viac nádeje na výhru. Martin, ktorému Albatros patril, darmo trhal špagátom, darmo prosil kamarátov, aby mu pomohli. Dostával stále tú istú odpoveď:

„Tak ti treba! Už si sa mal dávať naučiť liezť. Aj dievča by ťa pretromflo a vyliezlo by na tú borovicu.“

„To by som chcel vidieť!“ odvrkol zahanbený Martin a v bezmocnom hneve kopol do kmeňa borovice.

„Keby si bola na niečo súca, zhodila by si mi Albatrosa dolu.“

„Prečo nie?“ zaznel odkiaľsi dievčenský hlas.

Martin sa nedôverčivo poobzeral. Chlapci však behali so svojimi šarkanmi a dievčat tu

vôbec nebolo. Akiste sa mi to len zamarilo vo fičaní vetra, pomyslel si, no pre istotu sa spýtal:

„Je tu niekto?“

„Víla Vetruška,“ zaznel odkiaľsi zhora ten istý dievčenský hlas. Vrcholec borovice sa zaknísal a vtom Martin uvidel dievča v zelených šatách, ako Albatrosa vyslobodzuje z pichľavých vetiev. Keď sa jej to podarilo a šarkan klesol na zem, obratne sa spustila dolu.

Martin nevychádzal z údivu.

„Ty si nie odtiaľto, lebo som

ťa tu ešte nevidel. Kde bývaš?“

„Tu hore, na borovici,“ povedalo dievča s úsmevom.

„Nie si trochu šiši? Hádám nechceš tvrdiť, že bývaš na strome ako opica?“

„Už som ti povedala: som víla tejto borovice a volám sa Vetruška.“

„Neuľahuj si zo mňa, dobre? Vetruška! To je dáke meno?“

„No a? Meno ako meno, mne sa páči. Mám rada vietor, ľahučká som ako vietor a od ihličia som sa naučila písať aj veternú pesničku. Počúvaj: fíííúúú! Najradšej sedávam na stromoch. Poď so mnou hore, uvidíš, aj tebe sa tam zapáči.“

Martin sotva vnímal, čo dievča vraví. Veľa vecí ho tu miatlo, ale najväčmi sa zľakol toho, že by sa mal vyškríabať hore na vysokánsku borovicu. Preto výzvu rýchlo zahovoril:

„Dobre, ale až potom. Teraz máme preteky.“

„Ako chceš,“ prerieklo dievča. Potom sa zasmialo tichým smieškom, zľahka sa rozbehlo oproti kmeňu borovice, vrtko sa zachytilo konára a vyškríabalo sa hore.

No keď sa preteky šarkanov skončili, Martin márne vyvolával pod borovicou:

„Vetruška! Vetruška, si tu?“

Nikto mu neodpovedal. Iba vietor šumel v tmavom ihličí, akoby sa vysmieval. Martin išiel domov zamyslený. Rád by sa bol spýtal, či je možné, aby dievča bývalo na strome ako šimpanz, ale bál sa, že ho vysmejú. Nepomohlo ani opatrné vyzvedanie u kamarátov; zrejme bol jediný, kto sa stretol s divným dievčatom Vetruškou.

V nedeľu bol Martin s otcokom v cirkuse. A tu si po zahľásení akrobatického výstupu všimol dievča v lesklých zelených šatách: urobilo tri premety, rozbehlo sa oproti vysokému stôžiaru a začalo sa po ňom škríabať ako zelená opica. Martin nestihol zadržať prekvapený výkrik:

„Vetruška!“

Vtedy už bola Vetruška hore na visutej hrazde. Pozrela dolu na Martina a skôr ako sa rozhojdala pred svojím saltom, poslala mu do hľadiska šibalskú mrkvíčku.

Daniel

V babylonskom kráľovstve mali modlu menom Bél. Bola to obrovská kovová socha vyplnená hlinou no všetci verili, že je živá. A socha sa vskutku ako živá aj správala. Z jedla, ktoré jej dennodenne pripravovalo sedemdesiat kňazov z dvanásť meríc pšeničnej múky a z mäsa štyridsiatic oviec, nenechala nikdy ani omrvinku. Ba deň čo deň vypila aj šesť konvíc vína, ktoré jej kňazi nosili z kráľovských pivníc.

Sochu si Babylončania nesmierne ctili. Sám kráľ sa jej každý deň chodil klaňať.

Jediný, kto sa Bélovi nekoril, kto si ho nectil, bol kráľov dôverník Daniel, Hebrejec, ktorého ešte v mladom veku babylonskí vojaci odvedli do zajatia. Keďže vynikal múdrosťou a čestnosťou, babylonský kráľ si ho vybral za svojho radcu.

Raz, keď sa kráľ vrátil z Bélovej svätyne a znova tam medzi zhromaždeným ľudom nevidel Daniela, namrzene ho oslovil:

„Povedz mi, prečo sa ty vlastne neklaniaš nášmu Bélovi?“

„Pretože neuctievam boha, ktorého vytvorila ľudská ruka, ale Boha, ktorý túto ruku stvoril,“ odvetil mu Daniel. „Boha živého,“ dodal.

v levovej jame

ný vchod, ktorým vchádzali dovnútra, a vždy všetko pojedli.

Keď kňazi odišli, kráľ dal priniesť pokrm a víno a sám ho položil na obetný stôl.

„A teraz vyjdeme von aj my,“ povedal Danielovi.

„Áno, pane,“ odvetil Daniel, „no najprv nech mi sluhovia prinesú za misu popola.“

„Čo ti majú priniesť?“ nechápal kráľ.

„Za misu popola,“ pokojne zopakoval svoju žiadosť Daniel.

Keď mu sluhovia popol priniesli, rozsypaný ho pred očami prekvapeného kráľa po celej svätyne a potom už z nej vyšiel. Nato kráľ zapečatil dvere kráľovským prsteňom a vrátil sa do svojho paláca. Len čo sa stmilo, kňazi vošli tajným vchodom do svätyne a všetko, čo kráľ nachystal Bélovi, pojedli a vypili.

Ráno sa kráľ sptuje Daniela:

„Nie sú pečate na dverách Bélovej svätyne porušené?“

„Nie, pane,“ odvetil Daniel.

Kráľ otvoril dvere, a keď zazrel prázdny obetný stôl, zvolal:

„Veľký si, boh Bél, dokázal si, že si živý!“

Ale Daniel sa zasmial a ukázal na dlážku, kde v popole zanechali noční návštevníci svoje stopy.

„Tí sú živí, kráľu, nie Bél.“

Kráľ sa náramne rozhneval. Dal pochytať kňazov a všetkých za ich klamstvo potrestal. A sochu, ktorej sa ešte donedávna klaňal, vydal Danielovi a ten ju rozbil na márne kusy.

Lenže v Babylone bol aj drak, ktorého si Babylončania uctievali ako boha a pokladali ho za nesmrteľného.

„O ňom už nemôžeš povedať, že nie je živý,“ oslovil raz kráľ Daniela. „Poklož sa mu!“

„Nie, pane,“ odvetil Daniel. „Klaňať sa budem len Bohu, ktorý stvoril nebo a zem. Daj mi však súhlas a ja toho vášho nesmrteľného draka usmrťím aj bez meča.“

„To nedokážeš,“ namietal kráľ. „Je to živý boh.“

(Pokračovanie na str. 30)

„Vari Bél nežije?“ zamračil sa kráľ. „Či nevidíš, koľko toho každý deň zje a vypije?“

„Nedaj sa klamať, kráľ,“ odvetil Daniel, „tvoj boh je hlina a kov a jakživ nejedol a nepil.“

Kráľ sa náramne rozhneval a zavolať svojich kňazov.

„Tento tu,“ ukázal na Daniela, „tvrdí, že Bél sa vašej obety nikdy ani len nedotkne. Ak to nevyvrátite, umriete. No ak dokážete, že Bél všetko zje a všetko vypije, zomrie Daniel.“

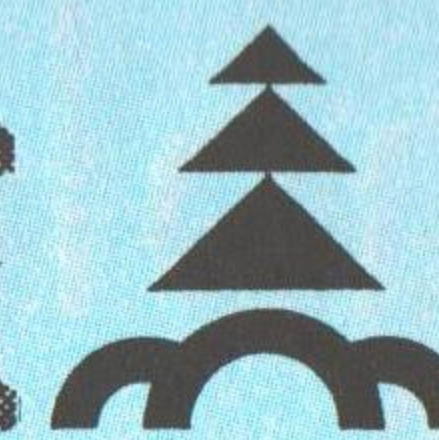
„Kráľu,“ uklonili sa kňazi, „poď s nami do Bélovej svätyne a sám sa presvedčíš, že je živým bohom.“

Kráľ, sprevádzaný Danielom, vstúpil do svätyne a tam mu kňazi vravia:

„Teraz všetci vyjdeme von. Ty však, kráľu, priprav jedlo a namiešaj víno a polož ho na obetný stôl. Potom zatvor dvere a zapečat ich svojím prsteňom, aby si mal istotu, že dovnútra nevošiel ani jeden živý tvor. Ráno prídeš a ak nájdeš všetko tak, ako si pripravil, zomrieme. Ak bude obetný stôl prázdny, zomrie Daniel.“

Všetko toto povedali bez obavy o svoje životy, lebo dávno vyhľadali pod obetným stolom taj-

Vážené pani učiteľky!

* Sme radi, že ste nám zachovali priazeň. V tomto ročníku Slniečka budeme uverejňovať texty, ktoré môžete využiť pri vyučovaní prírodovedy v 3. a 4. ročníku. Keďže sme Deti v zelenom, budeme sa venovať viac živej prírode. Veríme, že túto našu službu uvítate, no súčasne i pochopíte, že ak chceme reagovať na ročné obdobia, nie vždy sa nám podarí udržať krok s látkou, ktorú práve preberáte. Tešíme sa na Vaše listy.

Nie je kamarát ako kamarát

* Nielen my ľudia, ale aj zvieratá majú svojich kamarátov. A dokonca majú ich aj rastliny. Napríklad stromy sa kamarátia s hubami. Hríb dubový rastie pod dubom, masliak smrekovcový pod smrekovcom, kozák brezový pod brezou. Obyčajne sú jeden druhému prospešní. Poznáme však hubu, ktorá je falošným kamarátom. Volajú ju michalka, pretože rastie v septembri, najčastejšie okolo Michala. Pre nás je to huba chutná, pre stromy nie. Z podhubia vylučuje látky, ktoré drevo rozložia a potom „zjedia“. Chudák strom! Napadnuté drevo sa rozpadne a v noci potom tajomne svetielkuje.

Teplomer pre jaštericu

* Človek patrí k tvorom, ktoré majú stálu telesnú teplotu. Keď sa nám zvýši nad 37 stupňov Celzia, máme zvýšenú teplotu alebo aj horúčku. Jašterica patrí k studenokrvným živočíchom. Jej teplota kolíše podľa teploty prostredia. Jašterica sa rada vyhrieva na teplých kameňoch. Skúste ju pozorovať. Ale nesmiete ju stratiť nadlho z očí, lebo vám ubzikne pod kameň alebo do diery. Robí to aj vtedy, keď zbadá svojho nepriateľa. Keď sa jej to nepodarí, obetuje svoj chvostík. Jašterica má niektoré stavce chvosta oslabené. Sú obklopené osobitými svalmi. V nebezpečenstve ich prudko stiahne a chvostík jej v oslabenom mieste odpadne. Nie, nebolí ju to. Kúsok chvostíka sa ešte na zemi chvíľu pohybuje a upúta pozornosť nepriateľa. To stačí šikovej jašterici, aby sa zachránila. Jašterice sú užitočné zvieratká a u nás sú chránené.

PRÍRODA

Našich prispievateľov
Branislava Páričku
a Jána Luptáka z Banskej Bystrice
a Janku Tretinovou z Čimhovej
odmeňujeme knižkou
TUČNIAČIK PINGU
z vydavateľstva PRÍRODA

ZELENÝ KALENDÁR

* Keď na Michala padajú žalude, leto už dlho trvať nebude.

September je deviatym mesiacom v roku, ale zároveň prvým mesiacom nového školského roka. Obloha je ešte belasá, ale nad zemou sa už začínajú tvoriť hmly. Lístie je ešte zelené, ale niekde už začína opadávať. Tráva už nemá zelenú sviežosť. Je vyblednutá, spálená od slnka. Dozrievajú plody. Vtácie sťahovanie je v plnom prúde. Lietajú bociany, škovránky, lastovičky, belorítky, brehule, trasochvosty, penice, červienky. Kukučky sú už dávno na ceste do Afriky. Nad našim územím prelietajú zo severu divé husi. Začína sa jelenia ruja. V prírode je vždy čosi na obzeranie aj pozorovanie.

Urob si kalendárik na september! Každý deň si doň poznač niečo zaujímavé alebo dôležité. Napríklad vždy v rovnakom čase sleduj teplotu na teplomeri a zapíš si ju. Vieš, kedy je prvý jesenný deň? Porovnaj teplotu vzduchu v letných a jesenných dňoch. Pozoruj lastovičky alebo bociany. Takouto značkou si do kalendárika poznamenaj zhromažďovanie lastovičiek na odlet. Deň, keď všetky lastovičky alebo bociany odletia do svojich zimovísk, si zaznač ďalšou medzinárodnou značkou ✨. Nezapadni, že september má iba 30 dní!

Samolepiace pohľadnice

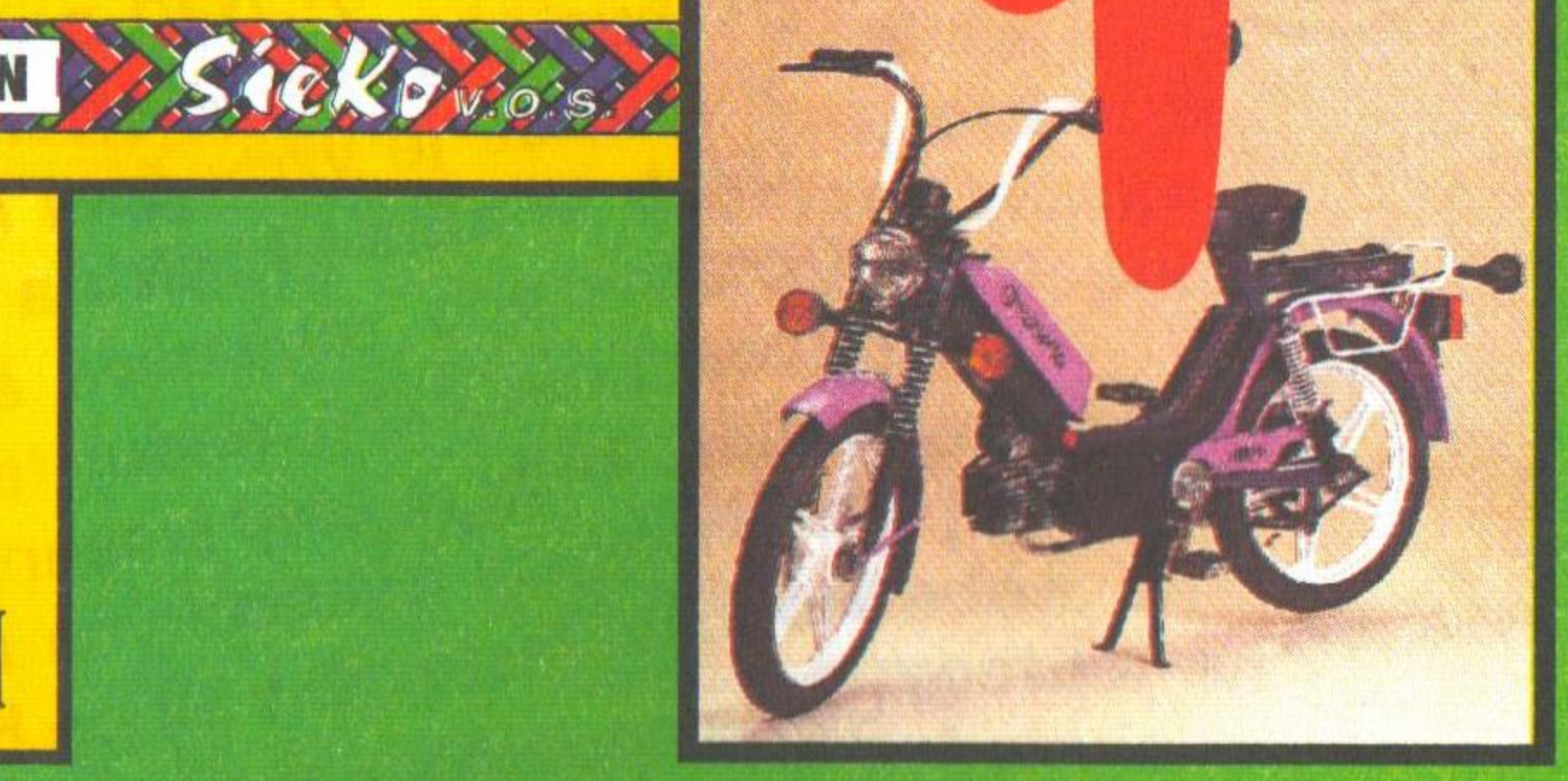
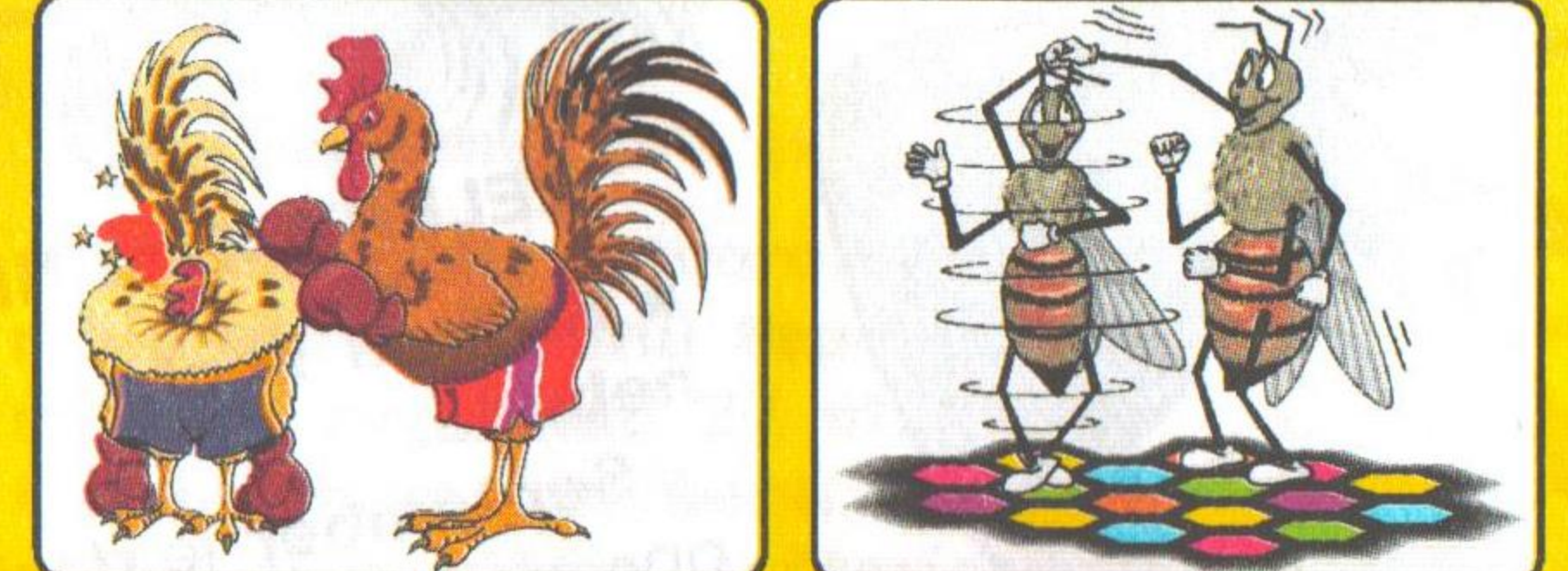
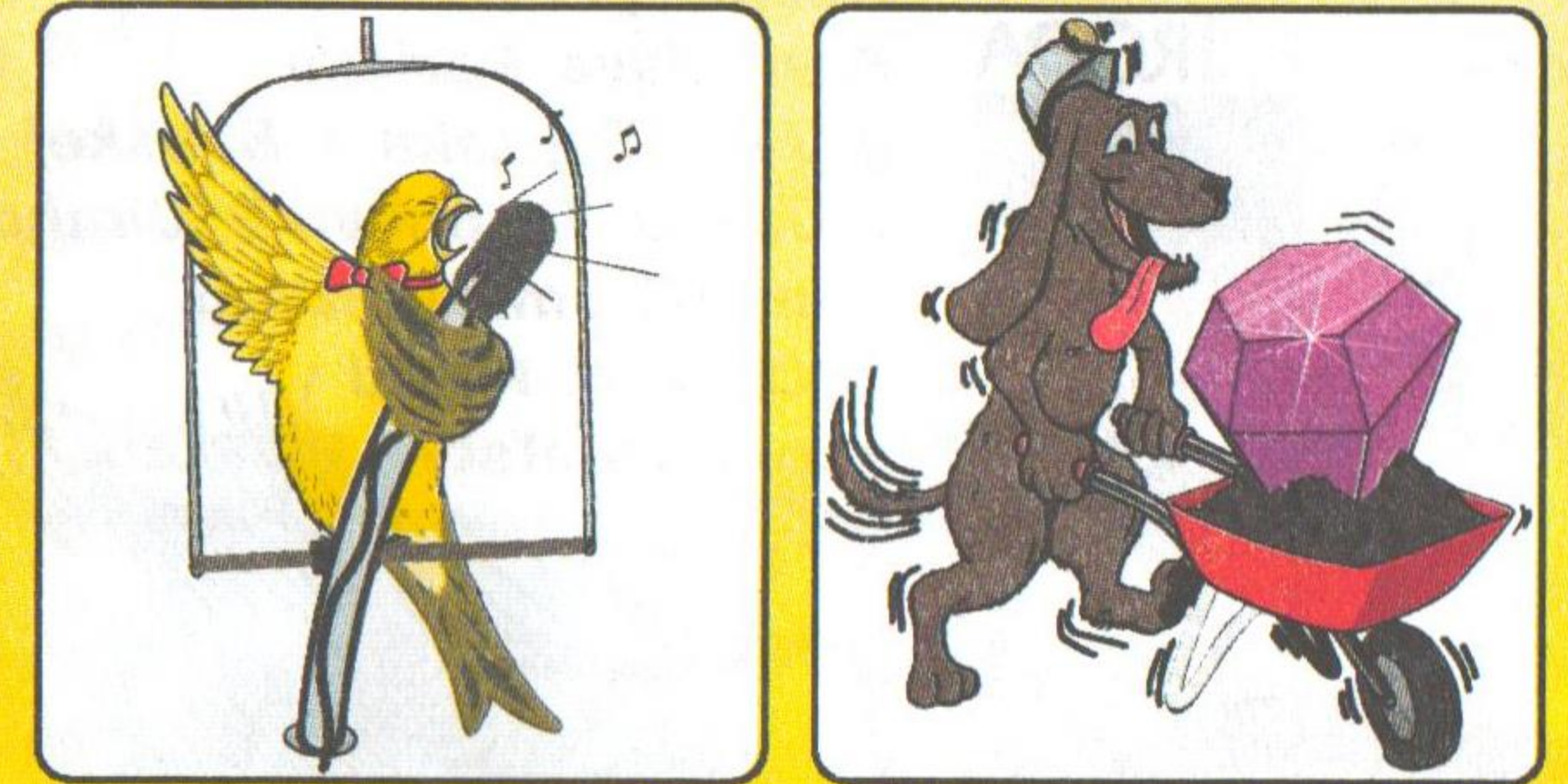
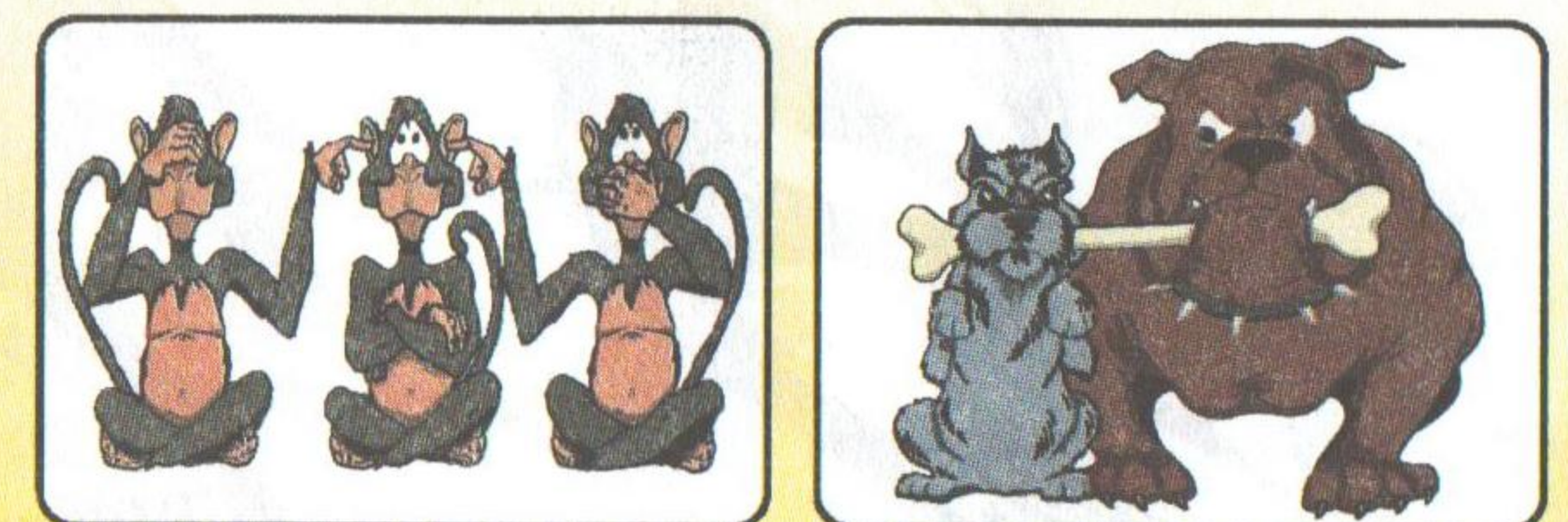
WIN
s výherným kupónom!

Táto jedinečná pohľadnica, Vám dáva možnosť až trojnásobného využitia súčasne:

- poslať super pohľadnicu s ktorou potešíte každého
- vyhrať hodnotné ceny pre deti i dospelých
- či už Vy, alebo adresát získa pekné samolepky

NEVÁHAJTE!
NEVÁHAJTE!
NEVÁHAJTE!

WIN Pohľadnica so samolepkami Postkarte mit Aufklebern 054

Zlosovateľný KUPÓN **Sieko** v.o.s.

Zlosovateľný KUPÓN **Sieko** v.o.s.

Zlosovateľný KUPÓN **Sieko** v.o.s.

Zlosovateľný KUPÓN **Sieko** v.o.s.

VIANOČNÉ ZLOSOVANIE
O MOTOCYKEL
BABETTA

Na výhercov čaká v každom zlosovaní "HORSKÝ BICYKEL" a 20 ďalších hodnotných cien.

Motocykel "BABETTA" venuje firma: **Sieko** v.o.s.

Zlosovanie prebehne vždy prvého v I. IV. VII. a X. mesiaci v rokoch 1994-95
VIANOČNÉ ZLOSOVANIE - 23. decembra 1994-95

(nevynosované kupóny postupujú vždy do ďalšieho, vrátane Vianočného zlosovania)

Stačí zaslať 3 kupóny nalepené na korešpondenčnom lístku na adresu:

ČASOPIS PRE TEBA

SVETLO

Máš už svoj časopis? Časopis, ktorý si pravidelne kupuješ alebo ho máš predplatený a dostávaš ho až domov?

Možno si práve vo veku, keď ťa už detské časopisy prestávajú baviť a časopisy dospelých sa ti zdajú nudné. Ak je to tak, dovoľ, aby sme ti predstavili časopis **SVETLO**. Už osem rokov ho čítajú desaťtisíce chlapcov a dievčat po celom Slovensku, ale i naši krajanovia v Rumunsku, na Ukrajine i na ďalekej Sibíri. Je pravda, že ho nedostať bežne v stánkoch PNS, ale treba si ho objednať v redakcii. **SVETLO VYCHÁDZA** každý mesiac a na 36 plnofarebných stranách prináša zaujímavé čítanie z rozličných oblastí, ktoré zaujímajú mladých. Okrem pravidelných rubriek, ako je AKTUALITA, PRÍBEH MESIACA, HUDBA, MINIŠTRANTI, KTO PORADÍ?, TAJOMSTVÁ PRÍRODY a iné, je v každom čísle i kreslený komiks. Články sú písané zrozumiteľne a živo, takže mnohí čitatelia nám píšú, že si celé číslo prečítajú na dúšok. Usilujeme sa, aby **SVETLO** bolo časopisom, v ktorom si nájdeš nielen veľa dôležitých informácií a poučenia, ale i svetlo a orientáciu vo svojom osobnom živote.

Časopis **SVETLO** však nie je len na čítanie. V každom čísle je ako príloha uverejnená papierová

vystrihovačka, prípadne iný praktický návrh pre šikovné ruky. Prostredníctvom osemsmerníkov, hádaniek, ale i vystrihovacích modelov si čitatelia **Svetla** kráčia dlhú chvíľu a zapojením sa do riešenia napínavých celoročných súťaží majú možnosť nielen rozšíriť svoje vedomosti, ale i získať zaujímavé vecné ceny, prípadne dostať sa aj do zahraničia.

V školskom roku 1994/95 si okrem iného budeš môcť so **Svetlom** poskladať modely historických automobilov Mercedes Benz a novinku japonskej automobilky Suzuki, ako aj vianočný betlehem či národnú kultúrnu pamiatku šaštínsku baziliku. Pripravujeme i model parížskej Eifelovej veže.

Naša ponuka je naozaj bohatá. Ak ťa zaujala, ozvi sa. Radi ti bezplatne pošleme nejaké staršie číslo. Ak sa chceš stať našim odberateľom, stačí napísať do redakcie objednávku a aj ty sa zapojíš do veľkej rodiny priateľov **Svetla**.

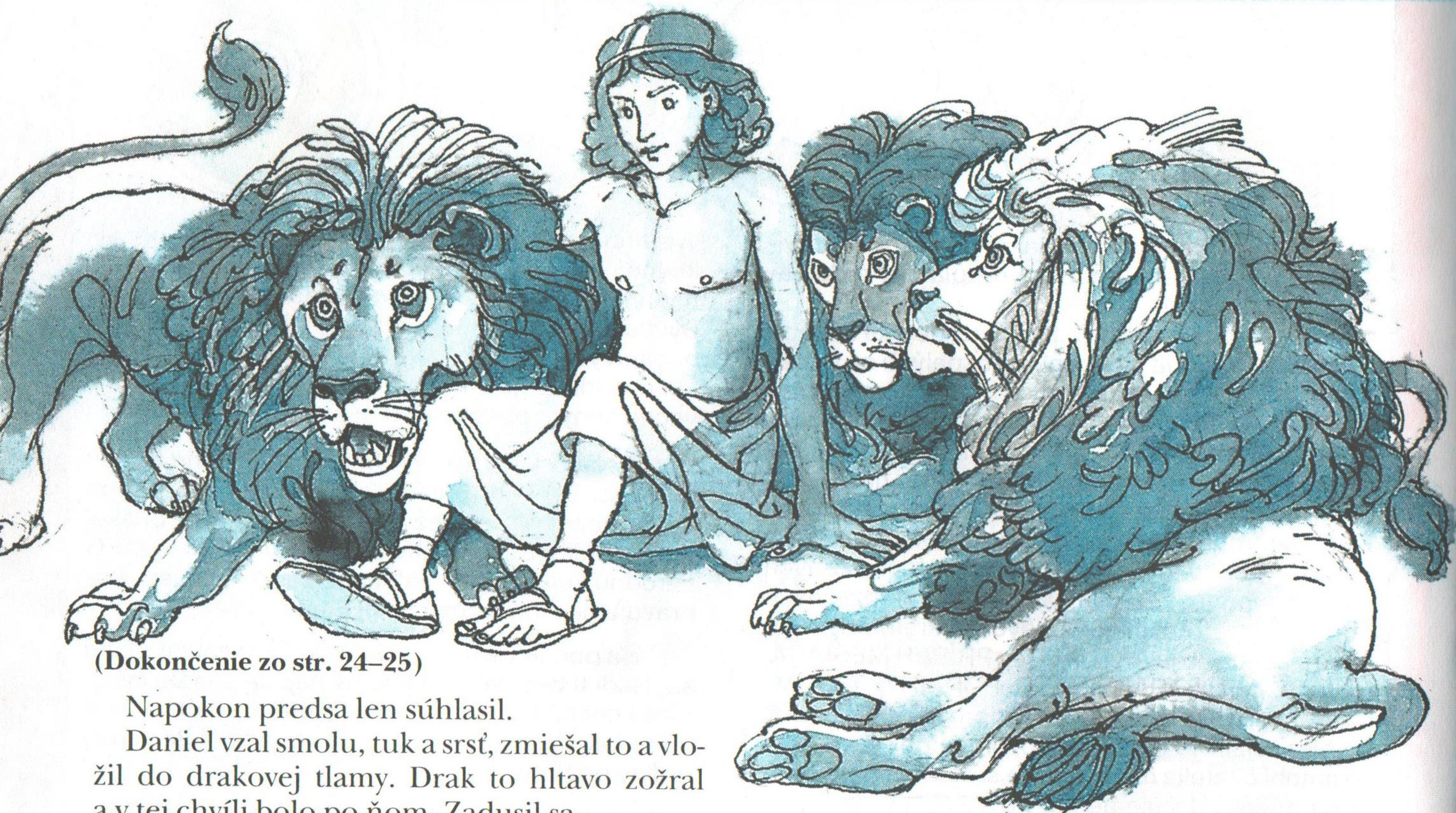
Predplatné na školský rok 1994/95 je 90,- Sk. V cene je zahrnuté aj poštovné. Naša adresa:

Redakcia časopisu **SVETLO**,
Miletičova 7,
821 08 Bratislava, tel. č.: 07/2031307

S týmito postavičkami sa môžeš stretnúť v novom kreslenom príbehu Slovania.

Daniel v levovej jame

(Dokončenie zo str. 24–25)

Napokon predsa len súhlasil.

Daniel vzal smolu, tuk a srst', zmiešal to a vložil do drakovej tlamy. Drak to hltavo zožral a v tej chvíli bolo po ňom. Zadusil sa.

„Vidíte, čo ste uctievali,“ povedal Daniel Babylončanom. „Obyčajného netvora!“

Babylončania sa však veľmi rozhnevali a vybrali sa za kráľom.

„Najprv zničil Béla,“ kričali, „a teraz zabil nášho posvätného draka. Vydaj nám ho, nech sa s ním porátame. Ak to neurobiš, usmrtime teba.“

Kráľ sa zľakol a splnil ich želanie. Nato rozhnevaný dav schytil Daniela a hodil ho do jamy s vyhladnutými levmi.

Práve v tom čase v ďalekom Judsku prorok Abakuk navaril obed a niesol ho na pole žencom.

Vtedy sa z čista jasna pred ním zjavil anjel Pánov a povedal mu:

„Chod' do Babylonu a jedlo, ktoré si navaril žencom, zanes Danielovi do jamy s levmi.“

„Pane,“ hlesol vystrašene prorok, „ako môžem splniť tvoj príkaz, keď Babylon je tak strašne ďaleko?“

Vtedy anjel zdvihol proroka zo zeme a odniesol ho do Babylonu.

Keď ho zložil pri jame s levmi, prorok sa nad ňu nahol a zvolal:

„Ešte žiješ, Daniel?“

„Žijem,“ ozvalo sa z jamy.

„Priniesol som ti jedlo, ktoré ti poslal náš Boh,“ riekol prorok. A spustil jedlo do jamy.

„Ó, Bože,“ zvolal Daniel, „rozpamätal si sa na svojho služobníka, ako pamätáš na všetkých, ktorí Ťa milujú.“

Potom načrel do hlinenej misky a začal jesť.

Na siedmy deň prišiel k jame babylonský kráľ, aby oplakal svojho obľúbeného radcu. Nazrel do jamy a nechcel veriť vlastným očiam. Daniel sedel medzi levmi živý a zdravý.

„Ó, veľký si Bože Daniela!“ zvolal vtedy babylonský kráľ. „Niet iného Boha okrem teba.“

Nato dal Daniela vytiahnuť z jamy a prikázal hodiť medzi levy tých, ktorí si želali jeho smrť.

VEĽKÁ LITERÁRNA SÚŤAŽ

Prinášame vám sľúbené výsledky z posledných troch kôl VLS minulého ročníka.

V 8. kole sme spomedzi tých, ktorí na fotografii spoznali Jozefa Pavloviča, vyžrebovali týchto slniečkárov: A. Jasenkovú z Lokce; P. Barteka z Častkoviec; N. Hamarovú z Veľkého Ďura; deti ŠD ZŠ v Zubnom; deti 2. roč. CZŠ sv. Jána Krstiteľa z Veľkej Lesnej; A. Bakalárovú z Batizoviec; M. Šveňku z Krompách; T. Pivovarčího z Kráľ. Lehoty; A. Dzuriakovú z Lipt. Hrádku a I. Šedivú zo Šaštína. Knižku J. Pavloviča s autorovým podpisom vyhrali: K. Rosinová, Púchov; A. Bulejková z Hor. Súče; P. Kočišová, Bytča; L. Valentová, Ružomberok a A. Furová z Lysej pod Makytou.

V 9. kole ste vypátrali Kláru Jarunkovú. A tu sú výhercovia: K. Jursa, Dunajská Streda; L. Weinerová, Trnava; Z. Bednárová, Moravany n/V.; A. Šmotlák, Dubnica n/V.; S. Rakušanová, Košice; I. Rozvadská, Trenč. Stankovce; M. Lehuta, Bratislava; E. Fedorová, Bardejov; J. Volnárová, Nové Zámky; L. Husárová, Turč. Teplice.

V poslednom kole VLS sa na vás usmievala Jana Šrámková. Šťastie sa usmialo na M. Holiča z Nového Mesta n/V.; M. Cholevu z Bratislavy; M. Bednárika zo Senice; L. Liptáka zo Želoviec; na žiakov OŠI z Trnava; A. Palajovú z Lipt. Mikuláša; Z. Šútorovú z Hostie; J. Rojíkovú z Ban. Bystrice; L. Vyhľadovú z Prievidze a L. Sopóciou z Necpál.

Víťazi doplnovačky z 8. čísla Slniečka – Zlatá panna: druháci zo ZŠ pri Liečebnom ústave v Či-listove; R. Jurčiová z Hladovky; Pham Thi Thu Trang z Bratislavy; M. Pohanka z Dubníka a A. Serdelová z Martina.

Víťazi doplnovačky z 9. čísla – Stratenko: M. Takáčová z Trenč. Turnej; J. Jankejech z Trenčína; S. a R. Krečmerovci z Lúky pod Makytou; M. Lezo z Pezinka a V. Krpeľanová z Prievidze.

Výhercom blahoželáme a posielame im pekné knižky.

Kto ide so Slniečkom do SAFARI?

Víťazom našej celoročnej súťaže, ktorú pre vás pripravili Deti v zelenom a Safari park v Gänserndorfe, sa stala 4. A trieda s pani učiteľkou Králikovou z Uhrovca. Reportáž z nášho spoločného výletu vám prinesieme v najbližšom čísle Slniečka.

MOJA RODINA

Môj braček sa volá Peťo, veľmi radi máme leto. V lete totiž futbal hráme, v záhrade sa naháňame. Mám aj sestru, tá je fajn, učí ma hrať volejbal. Mama s otcom sa k nám pridá, mama podá, otec chytá. Tak sa často spolu hráme, veď sa všetci radi máme.

Marek Lakota
Detva

Slniečk

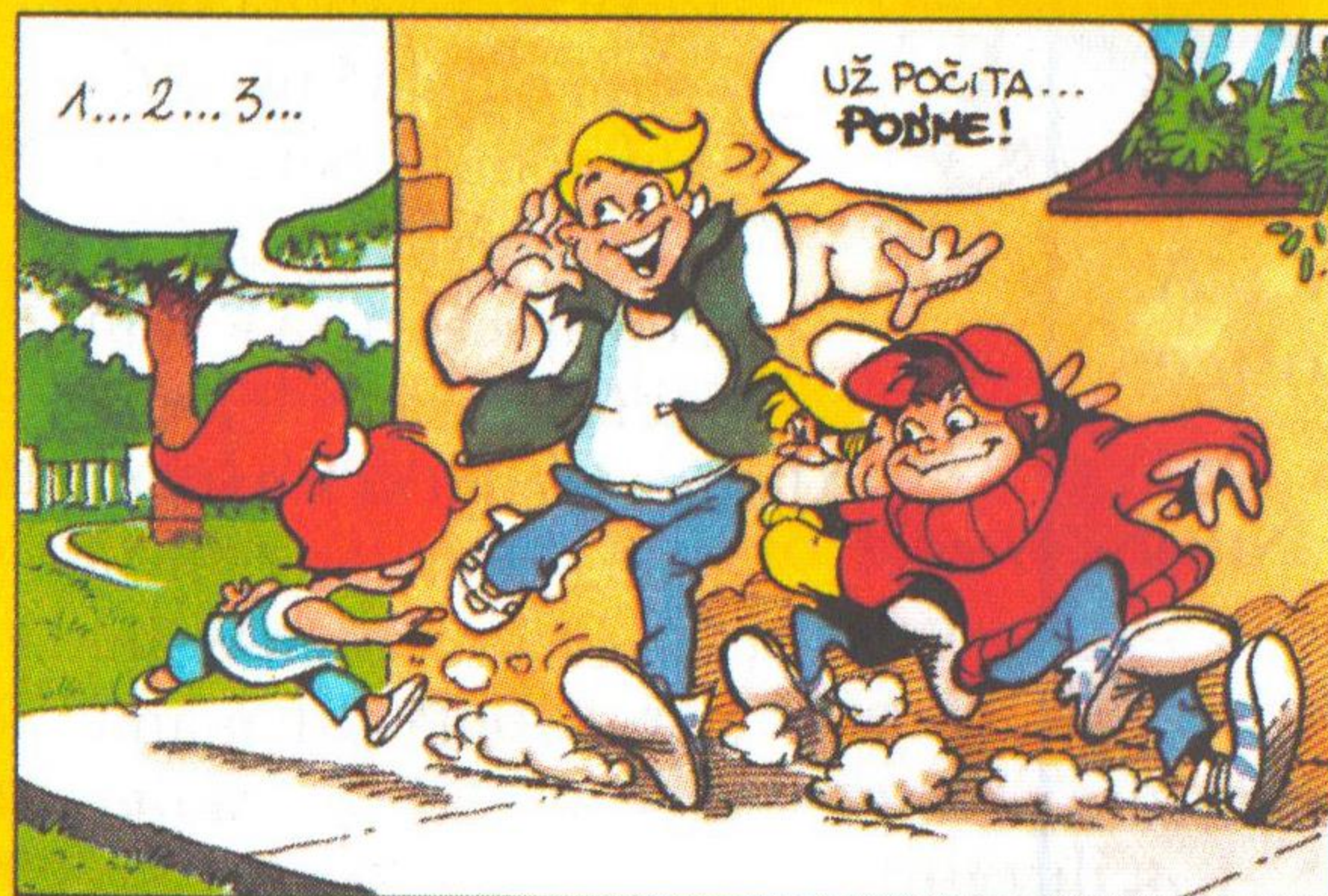
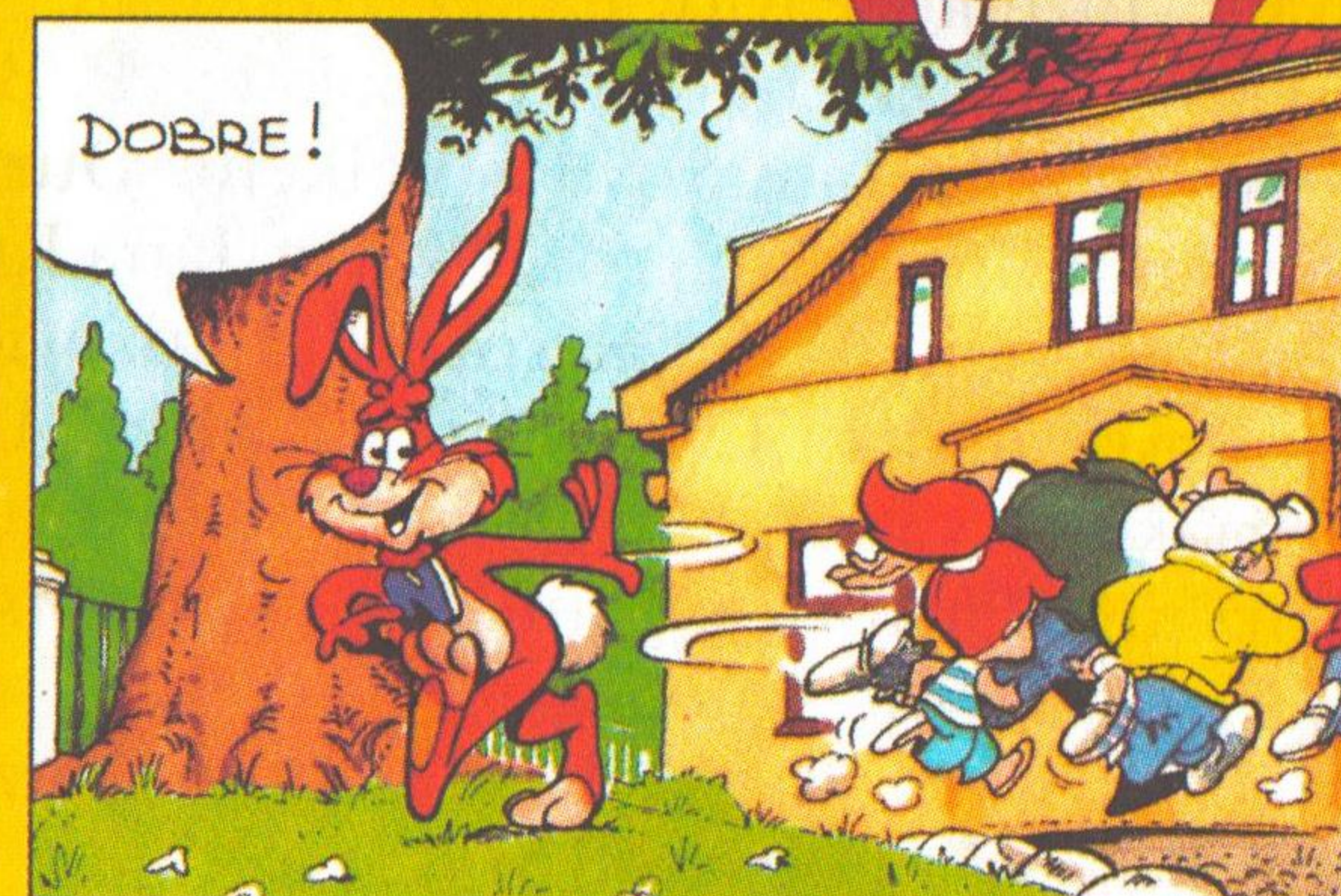
Umelecký mesačník pre žiakov 1.–5. ročníka ZŠ. Vydávajú Mladé letá, s. p. Adresa redakcie: Nám. SNP 12, 815 19 Bratislava. Telefón 36 44 75.

Šéfredaktor ONDREJ SLACKY
Redaktorka Ľubica Kepštová
Grafická a výtvarná úprava Viera Fabianová
Jazyková redakcia Ján Kačala

Tlačí Slovenská Grafia, a. s., Bratislava-Krasňany. Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky na predplácanie tlače prijíma Obchodné stredisko PNS v sídlach okresov a Regionálne stredisko PNS (Bratislava, Trnava, Nitra, B. Bystrica, Žilina, Košice, Poprad). Objednávky do zahraničia vybavuje PNS, s. p., Pribinova 25, 813 81 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena jedného výtlačku 5 Sk, ročné predplatné 50 Sk. Nevžiadané rukopisy redakcia nevracia.

Obálku nakreslila ĽUBA KONČEKOVÁ-VESELÁ

Nestlé. Nesquik® a jeho príhody

Získajte krásne darčeky!

Stačí poslať správne riešenie hádanky na zadnej strane obalov Nesquik a zajačik Nesquik Vám pošle svoj darček.
Čím viac správnych odpovedí pošlete, tým viac darčkov získate.
Vyriešené, vystrihnuté hádanky posielajte na adresu:
Nesquik / Nestlé Praha
Čelakovského sady 4
110 00 Praha 1

